

Exploring the Role of Inflation Across Different Commodity Groups on Economic Welfare in Iran

Shahryar Zaroki*

Associate Professor in Energy Economics,
Faculty of Economics, University of
Mazandaran, Babolsar, Iran

Sahar Nasrnejad Nesheli

Master of Economics, Faculty of
Economics, University of Mazandaran,
Babolsar, Iran

Niloufar Gorgani Firoozjah

Master of Economics, Faculty of
Economics, University of Mazandaran,
Babolsar, Iran

Abstract

In any society, the focus of statesmen, policymakers, and researchers on poverty reduction and enhancing economic welfare is necessary. Given that most government economic policies affect relative prices and their fluctuations, which in turn impact welfare, analyzing the welfare effects caused by price changes in different product groups seems necessary. The aim of this study is to investigate the role of inflation of different commodity groups on Iran's economic welfare from 1972 to 2021. The research model is estimated using Autoregressive Distributed Lag (ARDL) approach. Economic welfare is measured using a composite index of well-being. The trend of the well-being index fluctuated during the study period reaching its peak in 1975 and its minimum in 1990. The long-term results of the estimation of the research model reveal several key findings:

First, total inflation and inflation of different groups of goods have an unfavorable effect on economic well-being.

Second, among different product groups, inflation in the housing, fuel, and lighting group has the most adverse effect on economic welfare.

* Corresponding Author: sh.zaroki@umz.ac.ir

How to Cite: zaroki, S., Nasrnejad Nesheli, S., & Gorgani Firoozjah, N. (2024). Exploring the Role of Inflation Across Different Commodity Groups on Economic Welfare in Iran. *Economics Research*, 23(88), 158-202.

Third, considering that the share and weight of the group of food, beverages and tobacco in the consumption basket of households is larger than other groups of goods, but the size of the effect of inflation of this group of goods on economic welfare is in the fourth place. Fourth, the increase in the inflation of the health and treatment group has the least adverse effect on economic welfare. Another finding is that per capita income and economic growth have a favorable effect on economic welfare. According to the obtained results, the government should take measures such as adopting appropriate measures in line with monetary discipline and preventing the irrational increase of monetary variables in accordance with inflation targeting to control inflation in order to improve welfare.

1. Introduction

The provision of economic welfare across different segments of society is a key concern for politicians in the country. Article 43 of the Constitution aims to ensure the independence of society, eradicate poverty and deprivation, and fulfill the basic needs of individuals as they progress, including housing, food, clothing, health, education, and the necessary facilities for family formation, along with providing working conditions and opportunities for full employment. To attain a comprehensive understanding of welfare and how to measure it, it is crucial to clarify the concept itself. Identifying the impact of various sectors such as housing, education, nutrition, health, and treatment on changes in welfare is essential. This allows for prioritizing efforts in each of these fields to enhance societal welfare, growth, and development. Monroe asserts that the primary objective of a society is to allocate resources among its members to maximize their welfare. Achieving this goal involves allocating resources in a manner that generates the highest overall income for society. In a free market economy, this allocation is typically accomplished through prices, which play a crucial role in determining changes in household welfare. Inflation and its fluctuations should be recognized as significant factors affecting welfare. Understanding the relationship between inflation and welfare enables policymakers to implement effective measures to mitigate its adverse effects and promote overall societal well-being.

2. Method

The Index of Economic Well-Being (IEWB) serves as a comprehensive and inclusive measure utilized in the current research to assess economic welfare. This index encompasses various

dimensions that contribute to overall well-being, including: effective per capita consumption flow, net social accumulation of reserves and wealth-generating resources, economic inequality and economic insecurity. Each dimension is assigned weights in a specific manner, reflecting their relative importance. Consequently, the weights allocated to each dimension may vary across different observations. (Ozberg and Sharp, 2009). The general form of this index is as follows:

$$IEWB = CF + WS + ID + ES$$

The value of the economic welfare index is measured by four components, which are consumption flow (CF), productive asset balance (WS), individual income distribution (ID), and economic security level (ES) (Bakhtiari et al., 2013). In this research, the base year of 2015 was used to validate the variables.

In the following, in order to investigate the effect of inflation of the total basket and different groups of goods on economic well-being, the autoregressive approach with distribution breaks (ARDL) has been used. First, the research model is specified with the aim of explaining the effect of inflation in the total basket of goods and services on economic welfare. Then, with the aim of analyzing the effect of inflation in different commodity groups, the research model will be presented. So in these two specifications of the IEWB research model, economic welfare is expressed as a dependent variable, which is calculated with the combined index of welfare. Inf inflation of the entire basket of goods and services, Inf^h inflation for each of the 7 product groups [including 1. Health and treatment group (Health), 2. Clothing and footwear group (Cloth), 3. Furniture, accessories and Services used at home (Furniture), 4. Food, beverages and tobacco group (Food), 5. Recreation, education, hotel and restaurant group (ECERH), 6. Transportation and communication group (Transport) 7. Housing, fuel and lighting group, RGDPCC per capita real GDP, EG is economic growth.

$$\Delta IEWB_t$$

$$= \rho IEWB_{t-1} + \gamma^h Inf_{t-1}^h + \delta RGDPCC_{t-1} + \omega EG_{t-1} + \sum_{i=1}^{p-1} \rho_i \Delta IEWB_{t-i} \\ + \sum_{i=0}^{q^h-1} \gamma_i^h \Delta Inf_{t-i}^h + \sum_{i=0}^{r-1} \delta_i \Delta RGDPCC_{t-i} + \sum_{i=0}^{s-1} \omega_i \Delta EG_{t-i} + \vartheta_t^h ,$$

$h = Health, Cloth, Furniture, Food, ECERH, Transport, Housing$

Based on the above model, it is possible to test the effect of inflation in the mentioned 7 groups on the welfare of Iran's economy in the short - term and long - term situation.

3. Result and Discussion

In the material dimension of welfare, people should have a balanced life that includes employment and sufficient income to meet their basic needs. However, in many societies, including Iran, inflation and the instability of real purchasing power often pose challenges to people's ability to maintain material welfare. This can directly impact household consumption patterns and overall economic welfare. Therefore, understanding the effects of inflation on economic welfare is crucial. Considering the necessity of explaining the effect of inflation on economic welfare in Iran, in the present study, an attempt was made to analyze the effect of inflation of total goods and services and inflation of different groups of goods on economic welfare. For this purpose, while calculating the economic welfare with the composite index of welfare in the period of 1973 - 2022, the research model was estimated with the autoregression approach with distribution breaks. Our findings reveal a fluctuating trend in Iran's economic welfare during the study period. Following an initial increasing trend, economic welfare experienced a decreasing trend from 1976 until the end of the war. It increased again after the war, but decreased again in the post-war period.

The maximum value of the welfare index with the value of 69.6 belongs to the year 1354 and the lowest value of the welfare index with the value of 1.16 belongs to the year 1991. The results of the model estimation in 8 different estimations indicate the existence of a negative effect of inflation (total and basket of goods) on economic welfare. Based on this, the comparative results in the long term indicate that firstly, the inflation of all goods and services and the inflation of different commodity groups have an adverse effect on welfare. Second, among the 7 product groups, the inflation of the housing, fuel, and lighting group has had the most adverse effect on economic welfare. Also, due to the fact that the share and weight of the group of food, beverages, and tobacco in the consumption basket of households is larger than other groups, but the size of the inflation effect of this group of goods on welfare is in the fourth place. The increase in the inflation of the health and treatment group has the least adverse effect on economic welfare. Per capita income and economic growth also have a favorable effect on welfare, as expected.

Keywords: Economic Welfare, Inflation, Commodity Groups, Index of economic well-being Iran.

JEL Classification: E31, D60.

بررسی نقش تورم گروه‌های مختلف کالایی بر رفاه اقتصادی ایران

دانشیار گروه اقتصاد انرژی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

شهریار زروکی *

کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

سحر نصرنژاد نشلی

کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

نیلوفر گرگانی فیروزجاه

چکیده

در هر جامعه‌ای توجه دولتمردان، سیاست‌گذاران و محققان به کاهش فقر و ارتقاء سطح رفاه اقتصادی امری ضروری است. با توجه به اینکه بیش‌تر سیاست‌های اقتصادی دولت با تأثیر بر قیمت‌های نسبی و تغییر آن همراه است و چنین تغییراتی بر رفاه اثرگذار است بنابراین تحلیل اثرات رفاهی ناشی از تغییر قیمت در گروه‌های مختلف کالایی ضروری به نظر می‌رسد. در این راستا هدف پژوهش حاضر بررسی نقش تورم گروه‌های مختلف کالایی بر رفاه اقتصادی ایران در بازه زمانی ۱۳۵۱ الی ۱۴۰۰ می‌باشد. بدین منظور در این پژوهش از روش خودرگرایی با وقفه‌های توزیعی استفاده شده و برای محاسبه رفاه، شاخص ترکیبی رفاه به کار گرفته شده است. روند حرکتی شاخص محاسباتی گویای آن است که در دوره مورد بررسی رفاه اقتصادی دارای نوسان بوده و پس از ثبت بالاترین رقم در سال ۱۳۵۴، به کمینه خود در سال ۱۳۶۹ رسیده است. از نتایج بلندمدت برآورد الگوی پژوهش به چهار نکته مهم می‌توان اشاره کرد: نخست تورم کل و تورم گروه‌های مختلف کالاهایی بر روی رفاه اقتصادی اثر نامطلوب داشته است. دوم، در بین گروه‌های مختلف کالایی، تورم گروه مسکن، سوخت و روشنایی بیشترین اثر نامطلوب بر رفاه اقتصادی را به همراه آورده اند. سوم، با توجه به اینکه سهم و وزن گروه خوراک-ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در سبد مصرفی خانوارها نسبت به سایر گروه‌های کالایی بزرگتر است، ولی اندازه اثرگذاری تورم این گروه از کالاها بر رفاه در رتبه چهارم قرار دارد. چهارم، افزایش در تورم گروه بهداشت و درمان کمترین اثر نامطلوب را بر رفاه اقتصادی به خود اختصاص داده است. همچنین در آمد سرانه و رشد اقتصادی اثر مطلوبی بر رفاه دارند. پیرو نتایج حاصله، توصیه می‌شود: دولت جهت بهبود رفاه، باید راهکارهایی نظیر اتخاذ تدابیر مناسب در راستای انضباط پولی و ممانعت از افزایش غیرمنطقی متغیرهای پولی متناسب با هدف‌گذاری تورمی را جهت کنترل تورم در پیش گیرد.

واژگان کلیدی: رفاه اقتصادی، تورم، گروه‌های کالایی، شاخص ترکیبی رفاه، ایران.

طبقه‌بندی JEL: D60, E31

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های سیاستمداران در کشور تأمین رفاه اقتصادی در میان اقشار مختلف جامعه است، به طوری که در ماده ۴۳ قانون اساسی برای تأمین استقلال جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او برای دستیابی به نیازهای اساسی از قبیل مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه و همچنین تأمین شرایط و امکانات کار برای همه در راستای رسیدن به اشتغال کامل هدف گذاری شده است.

در این راستا روشن شدن مفهوم رفاه، ما را به درک درستی از آن و نحوه اندازه‌گیری آن نزدیک‌تر خواهد کرد. از رفاه معمولاً معانی خوشبختی، شادی، سلامتی، موفقیت و کامیابی استنباط می‌شود. در گذشته این کلمه در ارتباط با مفاهیمی چون شادی و کامیابی مورد استفاده قرار گرفته و استنباط رایج فعلی از آن به قرن بیستم برمی‌گردد. ون پراگ^۱ رفاه را بیان دیگری از مطلوبیت در نظر می‌گیرد. پیگو^۲ عناصر و اصول رفاه را در ارتباط با یکدیگر می‌داند و تنها راه اندازه‌گیری رفاه را پول می‌داند. مک‌گریگور^۳ معتقد است که این عبارت در مطالعات توسعه‌ای و به صورت عمومی‌تر در فلسفه و علوم اجتماعی، مفهوم جدیدی نیست و بسیاری از کسانی که پیرامون رفاه بحث می‌کنند، مفهوم ارائه‌شده توسط ارسطو را برای آن به کار می‌گیرند اما پیروان مذهب، اندیشه‌های خود که مربوط به رفاه است را از دستورات موجود در مذاهب خود، استنباط می‌کنند.

دیدگاه پانیک^۴ که برگرفته از عقاید ارسطو است، ثروت به خودی خود هدف رفاه نیست بلکه ابزاری است برای رسیدن به منفعتی که رفاه را در بر دارند. از آن گذشته از دیدگاه برخی اقتصاددانان مثل ریکاردو آنچه اهمیت دارد، نحوه توزیع منافع حاصل از رشد اقتصادی است. گروه مطالعاتی ود^۵ به مفهومی از رفاه اشاره می‌کند که در ارتباط با بهبود وضعیت دیگران و شرایط اجتماعی است، از نظر این گروه، رفاه در نحوه ارتباط با دیگران در جایگاه رفیع نیازهای طرفین معنا پیدا می‌کند و به طور عام مفهومی از رفاه مدنظر

1. Van Praag

2. Pigou

3. Mc Gregor

4. Panich

5. Western Economic Diversification (WED)

است که در آن فرد قادر است که در جهت نیل به اهداف دیگران، خود نیز از کیفیت مناسبی از زندگی لذت ببرد. بنابراین نمی‌توان رفاه افراد را بدون در نظر گرفتن زمینه اجتماعی جامعه مورد مطالعه قرار داد.

آنچه که مهم به نظر می‌رسد، شناسایی میزان اثرگذاری زمینه‌های مسکن، آموزش، تغذیه، بهداشت، درمان و ... در تغییرات رفاه است تا بر حسب اولویت هر کدام از این زمینه‌ها، شرایط برای افزایش رفاه افراد جامعه و رشد و توسعه فراهم شود. مونرو^۱ بیان می‌کند که هدف اصلی یک جامعه عبارت است از تخصیص منابع بین اعضای آن جامعه برای پیشینه‌سازی رفاه آنها. برای دستیابی به این هدف، لازم است هر منبع به گونه‌ای تخصیص یابد که بالاترین عایدی را برای جامعه فراهم سازد. این موضوع در یک اقتصاد بازار آزاد از طریق قیمت‌ها صورت می‌گیرد. قیمت‌ها نقش مؤثری در تغییرات رفاه خانوار دارد (سهرابی و همکاران، ۱۳۹۰).

تورم و تغییرات آن را باید به عنوان عامل اثرگذار و مهم بر رفاه تلقی کرد. میزان اثرگذاری تورم بر متغیر رفاه زمانی حساس خواهد شد که سیاست انتقال به یک اقتصاد مبتنی بر بازار با تعدیل در ساختار قیمت‌ها انجام شود (خسروی‌نژاد، ۱۳۸۸). مسئله رفاه و شاخص سازی برای اندازه‌گیری برخلاف اهمیت فراوان آن، از جمله موضوعاتی است که در مطالعات داخلی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. همچنین رفاه یکی از شاخص‌های اصلی توسعه به‌شمار می‌رود و هدف از توسعه، آن است که قابلیت‌ها و توانایی‌های افراد به گونه‌ای رشد کند که زندگی انسان از خلاقیت و رضایت بیشتری انباشته شود (شارپ^۲، ۱۹۹۹).

ماهیت رفاه و توجه به این مهم که عوامل مختلفی از جمله تورم گروه کالاهای مصرفی خانوار، رشد اقتصادی و درآمد سرانه در ایجاد و یا بهبود رفاه نقش داشته باشند، استفاده از شاخص‌های ترکیبی به عنوان راه‌حلی برای لحاظ کردن این عوامل پیشنهاد شده است. به همین دلیل شناسایی میزان اثرگذاری زمینه‌های تغذیه، آموزش، مسکن، بهداشت و درمان و ... در تغییرات رفاه امری مهم به نظر می‌رسد. چرا که بر حسب اولویت هر کدام از این زمینه‌ها، شرایط برای افزایش رفاه افراد جامعه و رشد و توسعه فراهم شود.

1. Monro
2. Sharpe

به همین جهت در پژوهش حاضر، تغییرات شاخص رفاه به تفکیک زمینه‌های یاد شده که هرکدام به عنوان یک گروه کالایی بیان شده است، بررسی خواهد شد. وجه تمایز مطالعه حاضر با سایر مطالعات آن است که در این تحقیق، میزان اثرپذیری رفاه اقتصادی از تورم گروه‌های کالایی با بهره‌گیری از شاخص ترکیبی رفاه^۱ به تفکیک سبد کل و همچنین ۷ گروه کالایی شامل بهداشت و درمان، پوشاک و کفش، اثاث، لوازم و خدمات در خانه، خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، تفریح، تحصیل و هتل و رستوران، حمل و نقل و ارتباطات، و مسکن، سوخت و روشنایی مورد مطالعه قرار گرفته است. همچنین علاوه بر تورم، درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز از دیگر عوامل اثرگذار بر رفاه اقتصادی است که در این مطالعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بر این اساس، ساختار مقاله به این صورت سازمان‌دهی شده است که پس از مقدمه، در بخش دوم ادبیات نظری مرتبط با پژوهش ارائه شده و بخش سوم به مرور مطالعات پیشین اختصاص یافته است. در بخش چهارم الگوی پژوهش معرفی شده و ضمن توصیف داده‌ها، برآورد الگو با روش الگوی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی تخمین و نتایج پژوهش و راهکارهای لازم در بخش پنجم ارائه شده است.

۲. ادبیات پژوهش

ادبیات پژوهش به در دو بخش ادبیات نظری و ادبیات تجربی مطرح شده است.

۱-۲. ادبیات نظری پژوهش

ادبیات نظری پژوهش به در ۴ عنوان به شرح زیر مطرح شده است:

الف) رفاه اقتصادی

رفاه عبارت است از مجموعه‌ای سازمان‌یافته از قوانین، برنامه‌ها و سیاست‌ها که در چارچوب مؤسسات رفاهی و نهادهای اجتماعی جهت پاسخگویی به نیازهای مادی و معنوی و تأمین سعادت انسان عرضه می‌شود تا زمینه رشد را فراهم نماید (آرمان‌مهر و فرهمندمنش، ۱۳۹۶). در خصوص رفاه سه نگرش مطرح است، نخست به نگرش پسماندی

1. Index of Economic Well-Being (IEWB)

تعبیر می‌شود که بر اساس آن، دولت در کمک به نیازمندان نهی شده است و تنها زمانی که جامعه، خانواده و بازار از این امر باز ماند، دولت می‌تواند دخالت کند. در نگرش دوم، نظام مشارکتی مبنی بر اشتغال و مشارکت افراد در زمینه تأمین منابع مالی و سیاست‌های رفاهی است. در نگرش سوم نظام جامع رفاهی بر رفاه نهادی مبتنی است و در این حالت دولت‌های سوسیال دموکرات، ارتقای سطح کیفی و کمی افراد جامعه را بر عهده دارد و تأمین خدمات عمومی برای کل افراد جامعه بر عهده دولت است (دیزجی، ۱۴۰۰).

اقتصاد رفاه بخشی از علم اقتصاد است که با استفاده از فنون اقتصاد خرد سعی در بررسی و مطالعه‌ی وضعیت رفاهی در موقعیت‌های گوناگون دارد، به طوری که می‌توان تشخیص داد رفاه اجتماعی در کدام موقعیت اقتصادی بیشتر یا کمتر از سایر وضعیت‌هاست. افزون بر این، اقتصاد رفاه چارچوبی را برای ارزیابی وضعیت‌ها، اقدامات، سیاست‌ها و نهادهای اقتصادی فراهم می‌آورد، به طوری که اقتصاد رفاه را می‌توان به دو حوزه‌ی نظری و کاربردی تفکیک کرد. در حوزه‌ی نظری شرایط لازم برای رسیدن به وضعیت بهینه مطالعه می‌شود و در حوزه‌ی کاربردی پژوهشگر با تصمیم‌گیری و گزینش از میان بدیل‌های عینی مواجه است (عباسیان و نسرین‌دوست، ۱۳۹۱). در اقتصاد رفاه دو قضیه‌ی اساسی وجود دارد: قضیه‌ی اول رفاه بیان می‌کند که در صورت وجود فرضیه‌هایی مشخص، بازار رقابت آزاد به توزیع کارآمد (کارایی پارتو) می‌انجامد. این نتیجه از منطق دستان پنهان آدام اسمیت تبعیت می‌کند. قضیه‌ی دوم نیز بیان می‌کند که در صورت وجود فرضیات مشخص بیشتر، هر نتیجه بهینه پارتو توسط بازار رقابت آزاد قابل دستیابی است (لیتل، ۲۰۰۳).

ب) تورم گروه کالاها و رفاه

تورم که به صورت یک افزایش در سطح عمومی قیمت‌ها در یک دوره خاص تعریف می‌گردد، عاملی است که هزینه‌ها را افزایش و قدرت خرید را کاهش می‌دهد. بدیهی است که می‌توان انتظار داشت که افزایش آن منجر به کاهش رفاه شود (جعفری صمیمی و همکاران، ۱۳۹۷). بیشتر سیاست‌های اقتصادی دولت از طریق مکانیزم تغییر در قیمت‌های

نسبی و البته تاثیر بر آن صورت می‌گیرد. تغییرات قیمت می‌تواند نتیجه مالیات‌ستانی، کاهش یارانه‌ها، هدفمندسازی یارانه‌ها و مهم‌تر از همه پیش گرفتن تقاضا از عرضه باشد. همچنین تغییر قیمت می‌تواند ناشی از تورم مزمن اقتصادی باشد. افزایش قیمت موجب کاهش رفاه خانوارها می‌شود که این امر در کالاهای ضروری همانند خوراک و مسکن نمود بیشتری پیدا می‌کند (حکمتی فرید، ۱۳۹۵).

تورم از طریق کانال‌های اقتصادی مختلفی بر رفاه اقتصادی اثرگذار است. مورد اول، قدرت خرید: تورم قدرت خرید پول را از بین می‌برد. با افزایش قیمت‌ها، مردم می‌توانند کالاها و خدمات کمتری را با همان مقدار پول خریداری کنند که منجر به کاهش رفاه اقتصادی می‌شود. اثر تورم بر کاهش قدرت خرید گروه‌های پایین درآمدی که دریافتی آن‌ها متناسب با تورم تعدیل نشده است کاملاً محسوس است. در حالی که، طبقات بالای درآمدی با افزایش بازده دارایی فیزیکی در پرتفوی خود همزمان با افزایش تورم، کاهشی را در قدرت خرید تجربه نمی‌کنند (نورالهی و همکاران، ۱۳۹۶). تأثیر تغییرات قیمت بر رفاه خانوارها در طول زمان و در یک مقطع زمانی. به عنوان مثال، افزایش قیمت نسبی مواد غذایی در مقابل اقلام بادوام، بر خانوارهای فقیرتر بسیار بیشتر از خانوارهای مرفه‌تر تأثیر منفی خواهد گذاشت. با توجه به سهم بیشتر غذا در کل مخارج خانوارهای فقیرتر، آنها نسبت به خانوارهای مرفه‌تر کمتر می‌توانند از مواد غذایی به اقلام غیرغذایی بروند (اولسالا و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

مورد دوم نرخ بهره است، تورم سبب افزایش نرخ بهره می‌شود که بر هزینه استقراض و وام اثر می‌گذارد. نرخ‌های بهره بالا می‌تواند سرمایه‌گذاری را منصرف کند و منجر به کندی رشد اقتصادی شود. سطوح متوسط تورم می‌تواند تأثیر مثبتی بر رشد اقتصادی داشته باشد (گستاهجانتی و سوریانتو^۲، ۲۰۲۲). مورد سوم، توزیع درآمد است. تورم با کاهش ارزش واقعی درآمدهای ثابت مانند مستمری، مزایای تأمین اجتماعی و دستمزد بر توزیع درآمد اثر می‌گذارد. این امر موجب کاهش سطح زندگی افرادی که درآمد ثابت دارند، می‌شود (مؤتمنی و همکاران، ۱۴۰۲). در حالی که سطوح بالای تورم با تأثیرات منفی خود بر رشد اقتصادی، برابری توزیع درآمد و پرداخت‌های انتقالی دولت به اقشار فقیر جامعه، به

1. Olusola et al.
2. Goestjahjanti & Suryanto

عنوان عواملی که تقویت آنها زمینه‌ساز افزایش رفاه خواهد بود، در جهت افزایش فقر و کاهش فقر عمل می‌نماید. سلطه تورم در بازار با افزایش هزینه‌های تولید، نامطلوب نمودن چشم‌انداز تقاضای بازار و به تبع آن سرمایه‌گذاری جامعه، پس‌اندازها را به فعالیت‌های نامولد سوق می‌دهد و نتیجه بدیهی مطالب مذکور کاهش رشد تولید می‌باشد (نرایان و همکاران، ۲۰۰۹).

مورد بعدی تجارت بین‌المللی است. تورم از طریق گران‌تر کردن صادرات و ارزان‌تر کردن واردات، بر تجارت بین‌المللی و رقابت‌پذیری تولیدکنندگان داخلی و تراز تجاری اثر می‌گذارد. این امر منجر به کاهش تولید داخلی و اشتغال می‌شود (ایلماش و همکاران، ۲۰۲۲).

مورد آخر از طریق عدم قطعیت است. تورم باعث ایجاد عدم اطمینان در مورد قیمت‌های آتی می‌شود، به نحوی که کاهش سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی را در پی دارد. در بُعد مادی رفاه، مردم باید از یک زندگی متعادل که دربرگیرنده اشتغال و درآمد مکفی است، برخوردار باشند. به عبارت دیگر آحاد مردم توانایی تأمین حداقل کالاهای خوراکی و غیر خوراکی معمول در جامعه خود را داشته و دارای یک رفاه مادی نسبی در جامعه باشند. ولی در اقتصاد ایران بنظر برای بیشتر نمونه مردم، معضل بیکاری، تورم و عدم تثبیت قدرت خرید واقعی آنها در جامعه از اهم موارد اثرگذار بر رفاه می‌باشد و طبیعی است این امر در وضعیت مصرف خانوارها و کاهش رفاه مادی آنها مؤثر بوده است. رابطه مستقیمی بین مصرف مردم در جامعه با رفاه اقتصادی آنها وجود دارد، به طوری که رفاه اقتصادی افراد بستگی به نوع مصرف کالاهای مختلف و میزان مصرف این کالاها دارد (مولایی و مرادی، ۱۳۸۹).

ج) درآمد سرانه و رفاه

درآمد سرانه از معیارهای بین‌المللی در مقایسه سطح رفاه بین کشورهاست. از این روی در گذار زمان می‌توان درآمد سرانه و تغییرات آن و همچنین گروه درآمدی افراد را عاملی اثرگذار بر رفاه اقتصادی در نظر گرفت. توزیع متعادل درآمد به عنوان یکی از هدف‌های

1. Narayan et al.

2. Ilmas et al.

مهم دولت‌ها در سیاست‌گذاری‌های کلان اقتصادی می‌باشد. مسئله درآمد ابعاد گوناگونی دارد، اما آنچه که به طور مستقیم مربوط به رفاه اجتماعی می‌شود، درآمد افراد و یا درآمد فردی است که در بسیاری از کشورها به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل سیاست عمومی مطرح می‌شود (پرهیزکاری و همکاران، ۱۳۹۳).

یکی از عوامل اصلی در به وجود آوردن شرایط برای افزایش رفاه در جامعه، درآمد سرانه می‌باشد. به همین دلیل می‌توان از این شاخص به عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر بر روند رفاه در جامعه نام برد. به عبارتی درآمد مکفی، شرط لازم و نه کافی برای داشتن رفاه می‌باشد. از آنجا که میزان رفاه خانوارها به میزان درآمد آنها و توزیع مناسب درآمد بستگی دارد، از اینرو افزایش در هر یک از این دو متغیر منجر به افزایش سطح رفاه اجتماعی - اقتصادی در کل جامعه خواهد شد (صادقی و همکاران، ۱۳۸۹).

د) رشد اقتصادی و رفاه

یکی از موضوعات بحث برانگیز اقتصاد رفاه، رابطه رشد اقتصادی و رفاه بوده است. رشد اقتصادی به معنای افزایش در تولید ناخالص ملی یا مقدار سرانه آنها می‌باشد. چراکه رشد اقتصادی اگر به توزیع عادلانه درآمد منجر شود می‌تواند رفاه اجتماعی و اقتصادی را افزایش دهد. اما اگر مطابق با منحنی کوزنتس در مراحل اولیه توسعه باعث افزایش نابرابری شود می‌تواند با ایجاد شکاف طبقاتی بر رفاه تأثیر منفی وارد کند (صابرماهانی و همکاران، ۱۴۰۱). از طرفی رشد اقتصادی بالا و برخورداری از شرایط اقتصادی مناسب‌تر، فرصت‌های بیشتری را برای افزایش درآمدهای جامعه از طریق گسترش بازارها، فرصت‌ها و محرک‌های لازم برای افزایش درآمد همه گروه‌های کم‌درآمد ایجاد می‌کند.

در این وضعیت، تولیدکنندگان در پاسخ به فرصت‌های جدید ایجاد شده در بازارها، نیروی کار بیشتری را تقاضا می‌کنند که این مسئله از طریق جذب کار مازاد و حتی افزایش دستمزدها می‌تواند نقش قابل توجهی در افزایش رفاه جامعه به همراه داشته باشد (شهیکی تاش و همکاران، ۱۳۹۲).

۲-۲. ادبیات تجربی پژوهش

با توجه به اینکه مطالعه حاضر در صدد بررسی اثر تورم گروه‌های کالایی بر رفاه اقتصادی است، در ادامه به تعدادی از مطالعات که تاحدودی مرتبط با موضوع مورد بحث می‌باشد، اشاره شده است.

در مطالعات خارجی، جیانگ و همکاران^۱ (۲۰۲۳) در مطالعه خود یک چارچوب تجربی برای بررسی نظریه کمیت پول و اثرات واقعی تورم در اقتصادی ایجاد نمودند که در آن پول به عنوان وسیله مبادله عمل می‌کند. فرضیه کلاسیکی این مطالعه آن است که تورم با اعمال مالیات بر مبادله پولی، تولید و رفاه را کاهش می‌دهد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تورم توسط رشد ثابت پول مهندسی می‌شود. جایی که در آن تزریق پول تازه منتشر شده به سه روش یعنی برای ۱. تأمین مالی مخارج دولت، ۲. برای نقل و انتقالات یکجا و ۳. نقل و انتقالات متناسب انجام می‌شود. همچنین رشد بیشتر پول منجر به تورم بیشتر می‌شود و تولید و رفاه با افزایش مخارج دولت به طور قابل توجهی کمتر است.

اولسالا و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، با بهره‌گیری از روش حداقل مربعات معمولی به بررسی تأثیر تورم بر مخارج مصرف خصوصی و رشد اقتصادی بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ پرداخته‌اند. یافته‌های مطالعه نشان می‌دهد که مخارج مصرف خصوصی در غنا در دوره‌های تورم بالا نسبت به دوره‌های تورم پایین برای محصولات و خدمات کاهش می‌یابد.

صیامی نمینی و هادسون^۳ (۲۰۱۹)، با آزمون علیت گرنجر و الگوی تصحیح خطای برداری رابطه بین تورم و نابرابری درآمد را در ۶۶ کشور در حال توسعه و ۲۴ کشور توسعه یافته در دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۴ ارزیابی می‌کنند. نتایج نشان می‌دهد که بین متغیرها رابطه‌ای هم‌جمعی بلندمدتی برقرار است. وجود یک رابطه غیرخطی U شکل، بین تورم و نابرابری درآمد بر اساس فرضیه کوزنتس اثبات می‌شود. با افزایش تورم نابرابری کاهش می‌یابد، به کمینه می‌رسد و دوباره افزایش می‌یابد. همچنین در کوتاه مدت هیچ علیت دوطرفه‌ای بین

-
1. Jiang et al.
 2. Olusola et al.
 3. Siami-Namini & Hudson

تورم و نابرابری درآمد وجود ندارد، ولی در بلند مدت برای هردو گروه کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته یک علیت دو طرفه وجود دارد.

عالم^۱ (۲۰۱۴) اثر افزایش قیمت غذا بر رفاه مصرف کنندگان شهر اتیوپی را در سال‌های ۲۰۱۱ - ۲۰۰۴ بررسی کرد. وی از سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل درجه دوم استفاده کرد. محاسبه معیار تغییر جبرانی به منظور اندازه‌گیری رفاه خانوارها نشان می‌دهد که خانوارها در مناطق شهری اتیوپی معادل ۱۵ درصد از بودجه غذای سالانه خود را به دلیل افزایش غیر منتظره قیمت غذا در این دروه زمانی از دست داده‌اند، خانوارهای فقیر که سهم بیشتری از مخارج خود را صرف غذا می‌کنند، به طور ناخوشایندتری از خانوارهای غیر فقیر تحت تاثیر قرار می‌گیرند.

تفرا و همکاران^۲ (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای با عنوان اثرات ناشی از افزایش قیمت مواد غذایی بر رفاه خانوارهای روستایی اتیوپی، تاثیر افزایش قیمت مواد غذایی به ویژه سال‌های ۲۰۰۵ به بعد بر رفاه خانوارهای روستایی با استفاده از سیستم تقاضای تقریباً ایده‌آل^۳ مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه از اطلاعات مربوط به مخارج و درآمد خانوارهای روستایی استفاده شده است. بر اساس نتایج بدست آمده در بلندمدت افزایش قیمت محصولات کشاورزی، تولیدکنندگان را به گسترش تولید تشویق می‌کند که این امر به کاهش مواد غذایی در آینده منجر می‌شود. بنابراین سیاست افزایش قیمت مواد غذایی و محصولات کشاورزی سبب بهبود رفاه خانوارهای روستایی می‌شود. بنابراین سیاست افزایش قیمت مواد غذایی و محصولات کشاورزی سبب بهبود رفاه خانوارهای روستایی می‌شود و این افزایش قیمت سبب انتقال درآمد از خانوارهای شهری به خانوارهای روستایی می‌شود. در واقع افزایش قیمت سبب انتقال درآمد از خانوارهای شهری به خانوارهای روستایی می‌شود. در واقع افزایش قیمت سبب بالا رفتن تولید و در نهایت کاهش قیمت‌ها خواهد شد.

اشنایدر و وینکلر^۴ (۲۰۱۰) تأثیر متغیرهای کلانی نظیر رشد اقتصادی، سطح بیکاری و تورم را بر رفاه بررسی کردند. نتایج نشان داد که تغییرات سیکلی این متغیرها اثر معناداری

1. Alem

2. Tefera et al.

3. The Almost Ideal Demand System (AIDS)

4. Schneider & Winkler

بر رفاه داشته است. همچنین نتایج نشان داد که متغیرهای سیاستی مانند مخارج دولت بر کالاها، خدمات و به خصوص برنامه‌های مرتبط با پرداخت‌های انتقالی بر کاهش فقر، افزایش رفاه، افزایش ضریب سلامت و طول زندگی افراد تأثیر داشته است.

در مطالعات داخلی، حسینی و جعفری صمیمی (۱۳۸۹) در مطالعه خود برای اولین بار با استفاده از شاخص ترکیبی CIEWB روند رفاه برای سه برنامه توسعه (۱۳۶۸ - ۱۳۸۲) مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که استفاده از درآمد ملی سرانه به عنوان یک شاخص رفاه، نرخ رشد رفاه را بیش از مقدار واقعی آن نشان می‌دهد.

صامتی و ایزدی (۱۳۹۳) مقادیر زیان رفاهی ناشی از افزایش قیمت‌ها در دهک‌های مختلف هزینه‌ای برای خانوارهای شهری اصفهان طی دوره ۱۳۸۳ - ۱۳۹۰ بررسی کردند. یافته‌های حاصل از برآورد شاخص‌های تغییرات معادل و جبرانی در هر یک از گروه‌های هشت‌گانه کالایی و هر یک از دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد که افزایش قیمت در گروه‌ها کالایی خوراکی‌ها، مسکن و حمل و نقل خانوارها را با بیشترین زیان رفاهی مواجه کرده است. اما دهک‌ها هزینه‌ای از نظر میزان آسیب‌پذیری در هر سال متفاوت بوده است. ناصر بافقی و دهقان تفتی (۱۳۹۵) در مطالعه خود به مقایسه تطبیقی تأثیر تورم بر رفاه اقتصادی برخی از کشورهای عضو اوپک در سال‌های ۲۰۰۳ - ۲۰۱۳ پرداختند. یافته‌های حاصل از پژوهش با روش برآورد داده‌های تابلویی نشان می‌دهد که متغیرهای جمعیت و تجارت خارجی دارای اثر مثبت و متغیرهای تورم، مخارج دولتی و بدهی‌های خارجی دارای تأثیر منفی بر رفاه کشورهای مورد بررسی بوده است.

جعفری صمیمی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود با استفاده از شاخص ترکیبی رفاه به بررسی اثر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جهانی شدن بر رفاه اقتصادی برای ۵۰ کشور منتخب در سه طبقه درآمدی در دوره زمانی ۲۰۰۵ - ۲۰۱۵ پرداختند. یافته‌های حاصل از برآورد الگو با استفاده از روش داده‌های تابلویی در چهار قالب نشان داد که در کشورهای با درآمد بالا بعد اقتصادی و اجتماعی جهانی شدن اثر مثبت بر رفاه و بعد سیاسی اثر معناداری نداشته است. در کشورهایی با درآمد متوسط، تنها بعد اقتصادی اثر مثبت بر رفاه اقتصادی داشته است. ولی در کشورهایی با درآمد پایین، جهانی شدن اقتصادی و اجتماعی اثر معکوس بر رفاه داشته است. همچنین نتایج اثر مثبت درآمد سرانه بر رفاه را نشان می‌دهند، در حالی که تورم اثری معنادار ندارد.

مهرآرا و حسنی‌پارسا (۱۳۹۹) تأثیر افزایش قیمت مواد غذایی بر رفاه خانوهای شهری در دوره زمانی ۱۳۸۵ - ۱۳۹۶ با استفاده از روش داده‌های تابلویی بررسی کرده‌اند. نتایج حاصل از محاسبه معیار تغییرات جبرانی نشان می‌دهد که در اثر افزایش قیمت مواد غذایی خانوارها با کاهش رفاه مواجه شده‌اند.

دیزجی (۱۴۰۰) با استفاده از الگوی خودرگرسیون برداری طی دوره زمانی ۱۹۸۷ - ۲۰۱۷، تأثیر ابعاد توسعه انسانی بر رفاه اجتماعی را بررسی کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که شوک مثبت درآمد سرانه در کوتاه‌مدت و بلندمدت تأثیر مثبت بر شاخص رفاه داشته است.

زروکی و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه خود، نقش اقتصاد زیرزمینی بر رفاه اقتصادی در ایران را طی بازه زمانی ۱۳۵۵ - ۱۴۰۰ بررسی کرده‌اند. در این مطالعه از روش MIMIC برای تعیین حجم اقتصاد زیرزمینی و الگوی پژوهش با روش خودرگرسیونی با وقفه‌های توزیعی برآورد شده است. همچنین با استفاده از شاخص ترکیبی رفاه^۱، بر اساس نتایج، طی سالهای دوره بررسی، در بلندمدت اقتصاد زیرزمینی، تورم و رشد نرخ ارز بازار آزاد تأثیر معکوس بر رفاه اقتصادی داشته است. اثر اندازه دولت بر رفاه اقتصادی نیز به شکل U معکوس بوده است.

صابرماهانی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود با استفاده از الگوی خودرگرسیون برداری به بررسی تأثیر شوک‌های بخش واقعی اقتصاد بر شاخص رفاه اجتماعی مطلوبیت‌گرا و آمارتیاسن طی سالهای ۱۹۸۰ - ۲۰۱۹ در ایران پرداختند. نتایج تحقیق بیانگر عکس‌العمل ضعیف و منفی شاخص رفاه آمارتیاسن به شوک‌های درآمد نفتی بوده است. در مقابل اما این شاخص‌ها در بلندمدت نسبت به شوک‌های اشتغال عکس‌العمل مثبت داشته‌اند.

سجادی (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای به بررسی وضعیت رفاه اقتصادی در طی سالهای اخیر پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که افزایش شدید قیمت کالاهای خوراکی و غیرخوراکی سبب کاهش سطح رفاه اقتصادی خانوارها در دهک‌های پایین و حتی دهک متوسط جامعه شده است.

زروکی و همکاران (۱۴۰۱) اثرات دوگانه تورم بر نابرابری درآمد در سبد کل و گروه‌های کالایی را با استفاده از الگوی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی غیرخطی طی سال‌های ۱۳۵۱ - ۱۳۹۹ بررسی کردند. نتایج حاصل از برآورد نامتقارن الگوی پژوهش، نشان از اثر متقارن تورم و اثر نامتقارن نرخ بیکاری بر نابرابری درآمد دارد. مخارج اجتماعی دولت و تولید سرانه نیز اثر معکوس بر نابرابری درآمد داشته است. در بلندمدت افزایش (کاهش) در نرخ تورم گروه خوراکی و آشامیدنی و تفریحی و امور فرهنگی اثر مستقیم و متقارن بر نابرابری درآمد داشته اما تغییر در نرخ تورم گروه بهداشت و درمان اثری معنادار نداشته است. نرخ تورم سایر گروه‌های کالایی اثر معکوس و نامتقارن بر نابرابری درآمد داشته است.

مؤتمنی و همکاران (۱۴۰۲) با تمرکز بر ابعاد چهارگانه جریان مصرف، انباشت ثروت، توزیع درآمد و امنیت اقتصادی در دوره زمانی ۱۳۵۰ - ۱۴۰۰ به محاسبه رفاه اقتصادی پرداختند. نتایج حاصل از برآورد مدل خودرگرسیونی با وقفه‌های توزیعی خطی و غیرخطی در بلندمدت حاکی از اثر منفی افزایش نابرابری درآمد بر رفاه اقتصادی است. همچنین بیانگر اثر منفی و نامتقارن تورم بر رفاه اقتصادی بوده است.

مؤتمنی و همکاران (۱۴۰۲) اثر تورم ماهانه بر رفاه اقتصادی در دوره زمانی ۱۳۵۱ - ۱۳۹۹ با استفاده از الگوی داده‌های ترکیبی مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان از اثر منفی تورم و اثر مثبت رشد اقتصادی بر رفاه اقتصادی دارد. به نحوی که اثر تورم به شکل معناداری بزرگ‌تر از رشد اقتصادی است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

در این قسمت ابتدا شاخص ترکیبی رفاه معرفی می‌شود و سپس الگوی پژوهش حاضر معرفی می‌گردد.

۳-۱. شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی

در بین شاخص‌های رفاه اقتصادی، شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی^۱ به‌عنوان شاخصی جامع و فراگیر، جهت بررسی الگوی موردنظر پژوهش حاضر استفاده می‌شود. «شاخص

1. Index of Economic Well-Being (IEWB)

ترکیبی رفاه اقتصادی» را تابعی از ابعاد جریان مصرف سرانه مؤثر، خالص انباشت اجتماعی ذخایر و منابع مولد ثروت، نابرابری اقتصادی و ناامنی اقتصادی در نظر می‌گیرد. در این راستا برای هر یک از این ابعاد به روش خاصی وزنهایی در نظر گرفته می‌شود. بنابراین وزنهای اختصاص یافته به هر بعد با توجه به مشاهدات مختلف، متفاوت خواهد بود (آزبرگ و شارپ، ۲۰۰۹). فرم کلی این شاخص به صورت زیر است:

$$IEWB = CF + WS + ID + ES \quad (1)$$

مقدار شاخص رفاه اقتصادی را با اجزای چهارگانه‌ای اندازه می‌گیرند که عبارت از جریان مصرف (CF)، موجودی دارایی مولد (WS)، توزیع درآمدهای فردی (ID) و سطح امنیت اقتصادی (ES) است (بختیاری و همکاران، ۱۳۹۱). در این پژوهش جهت حقیقی‌سازی متغیرها از سال پایه ۱۳۹۵ استفاده شده است. الگوی کلی این شاخص به صورت زیر است:

$$IEWB = \alpha_1 (C + G + WT - RE)(LE) + \alpha_2 (K + RD + HC + NR + FDI - ED) + \alpha_3 [(\beta(PHR) + (1 - \beta)GiNi)] + \alpha_4 [WWR + b(RHR) + C(PHR) + d(PHR)] \quad (2)$$

اجزای رابطه ارائه شده به ترتیب عبارت‌اند از:

الف) جریان مصرف

$$CF = \alpha_1 + (C + G + WT - RE)(LE) \quad (3)$$

که در آن، C سرانه حقیقی مخارج مصرفی نهایی خانوار^۱، G سرانه حقیقی مخارج مصرفی نهایی دولت^۲، WT سرانه حقیقی تغییرات در مدت زمان کار، RE سرانه حقیقی مخارج جبرانی (جبران خدمات کارکنان، ارزش واقعی سرانه تولید یک ساعت) و LE امید به زندگی می‌باشد. مقدار متغیر سرانه حقیقی تغییرات در مدت زمان کار از رابطه زیر به دست آمده است:

$$WT = \left(\frac{WAP}{POP}\right) \cdot VL_{WAP} \quad (4)$$

$$VL_{WAP} = \left[1 - \frac{TR}{GDP}\right] \cdot S \quad (5)$$

$$S = \frac{WR}{WAP} \quad (6)$$

-
1. Real Per capita Household Consumption Expenditure
 2. Real Per Capita General Government Final Consumption Expenditure

که در آن WR ، جبران خدمات کارکنان^۱، WAP جمعیت فعال (۱۵ سال به بالا)^۲، POP جمعیت کل، VL_{WAP} ارزش افزوده فراغت یک نفر در سن کار^۳، TR درآمد مالیاتی، S متوسط جبران خدمات هر فرد^۴ و GDP تولید ناخالص داخلی می باشد. سرانه حقیقی مخارج جبرانی نیز از فرمول زیر به دست می آید:

$$RE = \frac{GDP}{WAP} \quad (۷)$$

لازم به توضیح است که منبع آماری داده‌های مربوط به متغیرهای بُعد مصرف به شرح جدول (۱) است.

جدول ۱. نام و منابع آماری متغیرهای پژوهش در بخش جریان مصرف^۵

منابع آماری	واحد	نام متغیر
بانک مرکزی	میلیارد ریال	مخارج مصرفی نهایی بخش خصوصی
بانک مرکزی	میلیارد ریال	مخارج مصرفی نهایی بخش دولتی
بانک جهانی	سال	امید به زندگی در بدو تولد
بانک مرکزی	میلیارد ریال	جبران خدمات کارکنان
بانک مرکزی	میلیارد ریال	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه
بانک مرکزی	...	شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی
بانک مرکزی	...	شاخص ضمنی مخارج مصرفی نهایی بخش خصوصی
بانک مرکزی	...	شاخص ضمنی مخارج مصرفی نهایی بخش دولتی
بانک مرکزی	میلیارد ریال	درآمد مالیاتی
بانک مرکزی	نفر	جمعیت کل
بانک مرکزی	نفر	جمعیت فعال

منبع: یافته‌های پژوهش

1. Employee Service Compensation
2. Active Population
3. Added Value of Leisure
4. Average Service Compensation

۵. در این جدول و سایر جداول، برای هم مقیاس شدن مشاهدات متغیرها، داده‌های دریافتی از بانک جهانی که به صورت نسبتی از تولید بود در تولید (میلیارد ریال) ضرب شده است.

ب) انباشت ثروت

نحوه‌ی محاسبه مقدار این متغیر و اجزاء آن در شاخص بدین صورت است:

$$WS = \alpha_2 [K + RD + HC + NR + FDI - ED] \quad (۸)$$

که در آن، K سرانه حقیقی سرمایه ثابت ناخالص^۱، RD ، سرانه حقیقی مخارج تحقیق و توسعه^۲، HC سرانه حقیقی موجودی سرمایه انسانی^۳، NR سرانه حقیقی موجودی ثروت منابع طبیعی^۴، FDI سرانه حقیقی خالص جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۵، ED سرانه‌ی حقیقی هزینه‌ی اجتماعی حقیقی فرسایش محیط‌زیست^۶ (ناشی از انتشار کربن دی‌اکسید) می‌باشد. لازم به توضیح است که منبع آماری داده‌های مربوط به متغیرهای بُعد انباشت ثروت به شرح جدول (۲) است.

جدول ۲. نام و منابع آماری متغیرهای پژوهش در بخش انباشت ثروت حقیقی

نام متغیر	واحد	منابع آماری
مصرف سرانه سرمایه ثابت	میلیارد ریال	بانک جهانی
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	میلیارد ریال	بانک مرکزی
سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی	میلیارد ریال	بانک جهانی
فرسایش محیط‌زیست ناشی از انتشار کربن دی‌اکسید	میلیارد ریال	بانک جهانی
نرخ ارز رسمی	ریال	بانک مرکزی
شاخص ضمنی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	...	بانک مرکزی
موجودی ثروت منابع طبیعی	میلیارد ریال	بانک مرکزی
مخارج آموزشی	میلیارد ریال	بانک مرکزی
کارکنان واحد آموزشی	نفر	بانک مرکزی

منبع: یافته‌های پژوهش

1. Real Per Capita Capital Stock (Adjusted Savings: Real Per Capita Consumption of Fixed Capital)
2. Real Per capita Stock of Research and Development
3. Real Per Capita Stock of Human Capital (Adjusted Savings: Real Per Capita Education Expenditure)
4. Real Per capita Stock of Natural Resource Wealth
5. Real Per Capita Foreign Direct Investment Net Inflows
6. Real Per Capita Social Costs of Environmental Degradation (Adjusted Savings: Real Per Capita Carbon Dioxide Damage)

ج) توزیع درآمد

نحوه محاسبه مقدار این متغیر و اجزاء آن در شاخص بدین صورت است:

$$ID = \alpha_3 [(\beta(PHR) + (1 - \beta)Gini)] \quad (9)$$

که در آن β برابر با ۰/۷۵ وزن نسبی است و شاخص توزیع درآمد از میانگین موزون شدت فقر به دست می‌آید. همچنین PHR نسبت فقر سرپرست خانوار در حداقل درآمد ۱/۲۵ دلار در روز^۱ و $Gini$ برابر با ضریب جینی^۲ است. برای سنجش نحوه توزیع درآمد، شدت فقر و نابرابری، شاخص‌های متعددی وجود دارد. در این پژوهش به علت محدودیت آماری و داده از متغیر ضریب جینی به عنوان معیاری برای سنجش شدت فقر برای این بُعد استفاده شده است. لازم به توضیح است که منبع آماری داده‌های مربوط به متغیرهای بُعد توزیع درآمد به شرح جدول (۳) است.

جدول ۳. نام و منابع آماری متغیرها در بخش توزیع درآمد

نام متغیر	واحد	منابع آماری
ضریب جینی	...	بانک مرکزی
نسبت فقر سرپرست خانوار (نسبت ده درصد بالا به ده درصد پایین جامعه)	درصد	بانک مرکزی

د) امنیت اقتصادی:

نحوه محاسبه مقدار این متغیر و اجزاء آن در شاخص بدین صورت است:

$$ES = \alpha_4 [WWR + b(RHP) + c(PHR) + d(PHR)] \quad (10)$$

که در آن b سهم جمعیتی^۳ است که در معرض ریسک بیماری واقع‌اند که ۱۰۰ درصد در نظر گرفته می‌شود. بدین معنی که ۱۰۰ درصد افراد یک جامعه در معرض خطر بیماری‌اند. همچنین c نسبت زنان بیکار به جمعیت^۴ و d نسبت جمعیت بالای ۶۵ سال به کل جمعیت را در برمی‌گیرد. جزء اول نسبت جمعیت ۶۵ - ۱۵ سال به کل جمعیت است که نشان‌دهنده ریسک بیکاری می‌باشد.

-
1. Poverty Headcount Ratio at \$1.25 a Day (Ppp)
 2. Gini Index
 3. Demographic Share
 4. Unemployment Female (% of Total Population)

$$WWR = \frac{WR}{52} \quad (11)$$

جز دوم نشان‌دهنده سهم مخارج شخصی کل درآمد قابل‌تصرف است که ریسک امنیت اقتصادی در مقابل بیماری را نشان می‌دهد و از نسبت مخارج شخصی کل برای سلامتی به درآمد قابل‌تصرف به دست می‌آید:

$$RHP = \frac{HP}{Disp} \quad (12)$$

که در آن HP کل هزینه شخصی برای سلامتی و $Disp$ درآمد قابل‌تصرف^۱ (تولید ناخالص داخلی منهای مالیات) می‌باشد. عبارت سوم به میزان امنیت اقتصادی زنانی که تحت پوشش تأمین اجتماعی نیستند، اشاره دارد. جز چهارم بیانگر فقر سالمندان است و میزان امنیت اقتصادی آن‌ها در جامعه را بیان می‌کند. لازم به توضیح است که منبع آماری داده‌های مربوط به متغیرهای بُعد امنیت اقتصادی به شرح جدول (۴) است.

جدول ۴. نام و منابع آماری متغیرها در بخش امنیت اقتصادی

نام متغیر	واحد	منابع آماری
مخارج بهداشت و درمان	میلیارد ریال	بانک مرکزی
نرخ بیکاری زنان	درصد	مرکز آمار ایران
جمعیت بالای ۶۵ سال	نفر	بانک جهانی
زنان شاغل	نفر	دفتر امور اقتصاد کلان
سهم اشتغال زنان	درصد	دفتر امور اقتصاد کلان

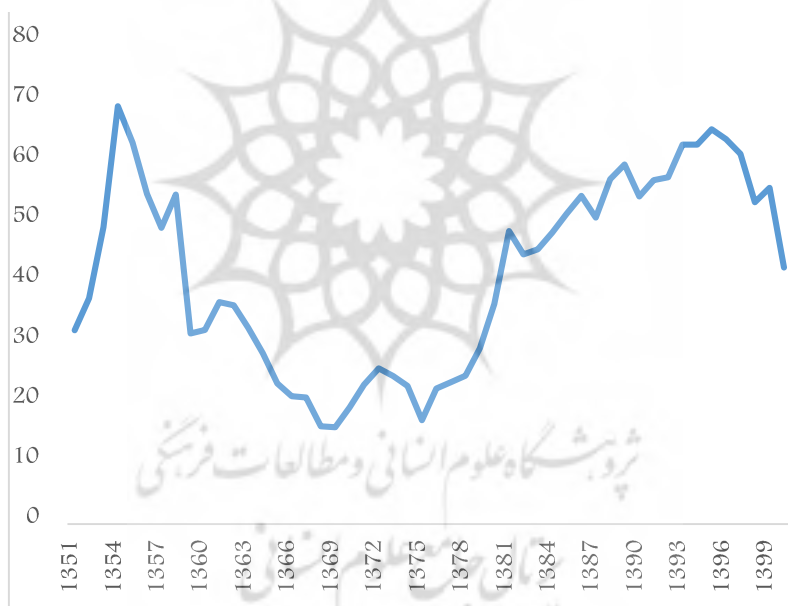
جهت محاسبه شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی، با توجه به نسبت اهمیت هر یک از اجزای شاخص، به هر کدام از ابعاد به ترتیب، ضرایب مختلفی تعلق می‌گیرد. در این مطالعه نیز با توجه به مطالعات گذشته و به پیروی از روش اُزبرگ و شارپ (۲۰۰۹)، ضرایب اجزاء چهارگانه به ترتیب، ۰/۴ به مصرف، ۰/۱ به موجودی منابع مولد و به دو جزء توزیع درآمد و امنیت اقتصادی ضریب یکسان ۰/۲۵ اختصاص داده شده است. توضیح پایانی آنکه با توجه به متفاوت بودن واحد سنجش هر یک از ابعاد، قبل از محاسبه میانگین وزنی، مقادیر

محاسباتی هر یک از ابعاد نرمالایز می‌شود. بدین مفهوم که اگر بُعد با x نشان داده شود، از فرمول زیر آن بُعد نرمال شده است:

$$x_N = \frac{x_i - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$$

با توجه به روش مذکور شاخص ترکیبی رفاه در دوره زمانی ۱۳۵۱ الی ۱۴۰۰ محاسبه و در نمودار (۲) ترسیم شده است. روند حرکتی شاخص رفاه نشان می‌دهد که از سال ۱۳۵۸ تا پایان دوره جنگ روند رفاه نزولی بوده و بعد از آن روندی صعودی به خود گرفته است. حداکثر میزان شاخص رفاه با مقدار ۶۹/۶ مربوط به سال ۱۳۵۴ و کمترین میزان شاخص رفاه با مقدار ۱۶/۱ در سال ۱۳۶۹ است.

نمودار ۲. شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی

منبع: یافته‌های پژوهش

۳-۲. ارائه الگو پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی اثر تورم در سبد کل و گروه‌های مختلف کالایی بر رفاه اقتصادی است. برای این منظور از رهیافت خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی^۱ استفاده شده است. در ادامه نخست، الگوی پژوهش با هدف تبیین اثر تورم در سبد کل کالاها و خدمات بر رفاه اقتصادی تصریح می‌شود. سپس با هدف تحلیل اثر تورم در گروه‌های مختلف کالایی، الگوی پژوهش ارائه خواهد شد. به نحوی که در این دو تصریح از الگوی پژوهش $IEWB$ به عنوان متغیر وابسته بیانگر رفاه اقتصادی می‌باشد که با شاخص ترکیبی رفاه (تصریح شده در بخش قبل) محاسبه شده است. Inf تورم سبد کل کالاها و خدمات، Inf^h تورم برای هر یک از ۷ گروه کالایی [شامل ۱. گروه بهداشت و درمان (Health)، ۲. گروه پوشاک و کفش (Cloth)، ۳. گروه اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه (Furniture)، ۴. گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات (Food)، ۵. گروه تفریح، تحصیل، هتل و رستوران (ECERH)، ۶. گروه حمل‌ونقل و ارتباطات (Transport)، ۷. گروه مسکن، سوخت و روشنایی (Housing)]، $RGDPPC$ سرانه تولید ناخالص داخلی حقیقی، EG رشد اقتصادی می‌باشد.

الف) تصریح الگوی پژوهش در قالب نخست (سنجش اثر تورم سبد کل کالاها و خدمات بر رفاه اقتصادی):

در تصریح نخست مبنای الگوی خودرگرسیونی با وقفه‌های توزیعی $(ARDL(p, q, r, s))$ در قالب سبد کل، معادله (۱) است:

$$IEWB_t = \sum_{j=1}^p \rho_j IEWB_{t-j} + \sum_{j=0}^q \gamma_j Inf_{t-j} + \sum_{j=0}^r \delta_j RGDPPC_{t-j} + \sum_{j=0}^s \omega_j EG_{t-j} + \varepsilon_t \quad (1)$$

در ادامه رابطه ایستای (۱) به رابطه پویای (۲) بر مبنای الگوی تصحیح خطا تعمیم داده شده است:

$$\begin{aligned} \Delta IEWB_t = & \rho IEWB_{t-1} + \gamma Inf_{t-1} + \delta RGDPPC_{t-1} + \omega EG_{t-1} \\ & + \sum_{i=1}^{p-1} \rho_i \Delta IEWB_{t-i} + \sum_{i=0}^{q-1} \gamma_i \Delta Inf_{t-i} + \sum_{i=0}^{r-1} \delta_i \Delta RGDPPC_{t-i} \\ & + \sum_{i=0}^{s-1} \omega_i \Delta EG_{t-i} + e_t \end{aligned} \quad (2)$$

بر اساس الگوی فوق می توان اثر تورم سبد کل کالاها و خدمات را بر رفاه در اقتصاد ایران در وضعیت کوتاه مدت و بلندمدت آزمون نمود.

ب) تصریح الگوی پژوهش در قالب دوم (سنجش اثر تورم در گروه های مختلف کالاها و خدمات بر رفاه اقتصادی):

در تصریح دوم مبنای الگوی خودرگرسیونی با وقفه های توزیعی در قالب گروه های کالایی ۷ گانه، معادله (۳) است:

$$IEWB_t = \sum_{j=1}^p \rho_j IEWB_{t-j} + \sum_{j=0}^{q^h} \gamma_j^h Inf_{t-j}^h + \sum_{j=0}^r \delta_j RGDPPC_{t-j} + \sum_{j=0}^s \omega_j EG_{t-j} + \epsilon_t^h, \quad (3)$$

$h = Health, Cloth, Furniture, Food, ECERH, Transport, Housing$

در ادامه رابطه ایستای (۳) به رابطه پویای (۴) بر مبنای الگوی تصحیح خطا تعمیم داده

شده است:

$$\begin{aligned} \Delta IEWB_t = & \rho IEWB_{t-1} + \gamma^h Inf_{t-1}^h + \delta RGDPPC_{t-1} + \omega EG_{t-1} + \sum_{i=1}^{p-1} \rho_i \Delta IEWB_{t-i} \\ & + \sum_{i=0}^{q^h-1} \gamma_i^h \Delta Inf_{t-i}^h + \sum_{i=0}^{r-1} \delta_i \Delta RGDPPC_{t-i} + \sum_{i=0}^{s-1} \omega_i \Delta EG_{t-i} + \vartheta_t^h, \end{aligned} \quad (4)$$

$h = Health, Cloth, Furniture, Food, ECERH, Transport, Housing$

بر اساس الگوی فوق می توان اثر تورم در گروه های ۷ گانه یاد شده را بر رفاه در

اقتصاد ایران در وضعیت کوتاه مدت و بلندمدت آزمون نمود.

۳-۳. توصیف داده‌های پژوهش

جهت تبیین داده‌ها، میانگین متغیرهای اصلی پژوهش در کل دوره و ۸ زیر دوره محاسبه شده است که به شرح جدول (۵) می‌باشد. مطابق با جدول (۵) میانگین شاخص رفاه اقتصادی و سایر متغیرها در دوره مورد بررسی دارای نوسان است. به نحوی که میانگین شاخص رفاه اقتصادی ۴۱/۶ می‌باشد که بیشترین و کمترین میانگین شاخص رفاه به ترتیب مربوط به برنامه پنجم معادل ۶۰/۳ و مربوط به برنامه اول معادل ۲۰/۹ است. بیشترین میانگین نرخ تورم کل سبد کالایی مربوط به برنامه ششم معادل ۲۵/۳ درصد و کمترین میزان مربوط به سال‌های قبل از انقلاب معادل ۱۳ درصد است. متوسط رشد اقتصادی در دوران جنگ منفی است اما بیشترین میزان رشد مربوط به سال‌های قبل انقلاب بوده است.

جدول ۵. میانگین متغیرهای پژوهش

رشد اقتصادی (درصد)	درآمد سرانه (میلیون ریال)	تورم (درصد)								رفاه اقتصادی	زیر دوره
		مسکن، سوخت و روشنایی	حمل و نقل و ارتباطات	تفریح، تحصیل، هتل و رستوران	خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات	اثاث، لوازم و خدمات در خانه	پوشاک و کفش	بهداشت و درمان	کل سبد		
۷/۲	۸۰	۸/۳	۹/۶	۱	۱۰/۸	۱۴/۸	۱۱/۶	۱۰	۱۳	۵۱/۲۰	قبل انقلاب (۱۳۵۱-۱۳۵۶)
-۳/۶	۴۶/۲	۱۰/۵	۱۹/۴	۲۲/۲	۱۷/۶	۲۲/۳	۱۸/۵	۶/۴	۱۶/۴	۳۳/۵	انقلاب تا پایان جنگ (۱۳۵۷- ۱۳۶۷)
۵/۴	۳۳/۵	۱۶/۸	۲۱/۱	۱۲/۷	۱۹/۸	۱۵/۹	۲۰/۱	۲۹/۱	۱۹/۷	۲۰/۹	برنامه اول (۱۳۶۸-۱۳۷۳)
۲/۸	۳۸/۸	۲۳/۶	۲۱/۸	۲۱/۳	۲۳/۲	۱۷/۶	۲۰	۲۳/۹	۲۲	۲۲/۲	برنامه دوم (۱۳۷۴-۱۳۷۸)
۵/۹	۴۷/۲	۱۷/۲	۸/۵	۸/۹	۱۲	۸/۸	۶/۷	۱۶/۱	۱۳/۲	۴۱/۱	برنامه سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳)

ادامه جدول ۵. میانگین متغیرهای پژوهش

رشد اقتصادی (درصد)	درآمد سرانه (میلیون ریال)	تورم (درصد)								رِفاه اقتصادی	زیر دوره
		مسکن، سوخت و روشنایی	حمل و نقل و ارتباطات	تفریح، تحصیل، هتل و رستوران	خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات	اثاث، لوازم و خدمات در خانه	پوشاک و کفش	بهداشت و درمان	کل سبب		
۳/۹	۶۶/۱	۱۴/۳	۵/۲	۱۲/۶	۱۵/۵	۱۱/۹	۱۱/۶	۱۶/۶	۱۳/۸	۵۳/۹	برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۹)
۱/۶	۶۰/۳	۱۳/۹	۱۵/۷	۱۷/۶	۲۰/۱	۲۰/۲	۲۲	۲۲/۵	۱۸/۴	۶۰/۳	برنامه پنجم (۱۳۹۰-۱۳۹۵)
۱/۲	۵۷/۹	۱۸	۲۶/۹	۲۵/۱	۳۰/۸	۳۱/۵	۲۸/۵	۲۰/۹	۲۵/۳	۵۵/۶	برنامه ششم (۱۳۹۶-۱۴۰۰)
۲/۴	۵۳/۴	۱۴/۶	۱۶/۲	۱۵/۷	۱۸/۴	۱۸/۲	۱۷/۴	۱۶/۹	۱۷/۴	۴۱/۶	میانگین دوره (۱۳۵۱-۱۴۰۰)

منبع: یافته‌های پژوهش

۴. نتایج پژوهش

پیش از برآورد الگو لازم است تا آزمون ایستایی متغیرها انجام شود. برای این منظور از آزمون ریشه واحد دیکی - فولر تعمیم یافته و فیلیپس - پرون استفاده شده است. نتایج آزمون‌های ریشه واحد دیکی - فولر تعمیم یافته و فیلیپس - پرون (گزارش شده در جدول ۶) نشان می‌دهد هیچ کدام از متغیرهای مورد بررسی انباشت از مرتبه دوم نیستند. به نحوی که برخی متغیرها در سطح ایستا و تعدادی نیز با یکبار تفاضل گیری ایستا می‌شوند.

جدول ۶. آزمون‌های ریشه واحد دیکی - فولر تعمیم‌یافته و فیلیپس - پرون

متغیرها		دیکی فولر - تعمیم‌یافته				فیلیپس پرون	
		در سطح		در تفاضل		در تفاضل	
		آماره	سطح	آماره	سطح	آماره	سطح
		آزمون	احتمال	آزمون	احتمال	آزمون	احتمال
رفاه اقتصادی		۱/۵۰	۰/۵۲۵	۵/۹۴	۰/۰۰۰	۱/۶۳	۰/۴۶۱
سبد کل کالاها و خدمات		۴/۴۹	۰/۰۰۴	-	-	۳/۴۲	۰/۰۶۱
بهداشت و درمان		۲/۷۲	۰/۲۳۵	۶/۱۶	۰/۰۰۰	۲/۵۸	۰/۲۹۲
پوشاک و کفش		۴/۵۶	۰/۰۰۱	-	-	۲/۸۹	۰/۰۵۴
اثاث، لوازم و خدمات در خانه		۵/۷۱	۰/۰۰۰	-	-	۲/۷۲	۰/۰۷۸
خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات		۴/۲۱	۰/۰۰۹	-	-	۴/۱۶	۰/۰۰۱
تفریح، تحصیل، هتل و رستوران		۳/۶۹	۰/۰۳۲	-	-	۳/۳۱	۰/۰۷۷
حمل‌ونقل و ارتباطات		۴/۵۷	۰/۰۰۱	-	-	۳/۶۲	۰/۰۰۹
مسکن، سوخت و روشنایی		۴/۸۹	۰/۰۰۰	-	-	۴/۹۵	۰/۰۰۰
درآمد سرانه		۱/۸۱	۰/۳۷۲	۶/۲۰	۰/۰۰۰	۲/۲۴	۰/۱۹۴
رشد اقتصادی		۵/۱۳	۰/۰۰۰	-	-	۴/۹۷	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

با توجه به نتیجه حاصل از آزمون ریشه واحد می‌توان از رهیافت خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی در برآورد الگو بهره جست. لازم به توضیح آنکه در برآورد الگو، نتایج آزمون‌های تشخیصی حاکی از آن است که در آزمون‌های خودهمبستگی، نرمالیتی و ناهمسانی واریانس فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود خودهمبستگی، نرمال بودن و همسانی واریانس در جملات پسماند رد نمی‌شود. همچنین به منظور اطمینان از وجود رابطه بلندمدت بین متغیرها از آزمون کرانه‌ها استفاده شده است. مقدار آماره این آزمون در هر

دو برآورد از کرانه یک و دو در سطح اطمینان ۹۰ درصد بزرگتر است. از اینرو فرض عدم وجود رابطه بلندمدت بین متغیرها در سطح اطمینان ۹۰ درصد پذیرفته نمی‌شود.

۴-۱. نتایج حاصل از برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم کل سبد

برآورد الگوی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی در کوتاه‌مدت نیازمند تعیین وقفه بهینه است. با توجه به تعداد مشاهدات در این الگو جهت تعیین وقفه بهینه از معیار شوارتز - بیزین استفاده شده است. کمینه‌ی آماره شوارتز - بیزین نشانگر وقفه بهینه‌ی پنج می‌باشد. نتایج برآورد کوتاه‌مدت، بلندمدت به همراه جمله تصحیح خطا و آزمون‌های تشخیصی برای الگوی پژوهش بر مبنای تورم کل در جدول (۷) گزارش شده است.^۱ نتایج ضرایب برآوردی در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم کل سبد کالاها و خدمات با ضریب ۰/۵۸ - اثر منفی بر رفاه اقتصادی دارد. مطابق با آزمون والد درآمد سرانه با ضریب ۰/۵۲ اثر مثبت بر رفاه اقتصادی همراه است. رشد اقتصادی نیز مطابق با آزمون والد بطور مثبت و با ضریب ۰/۲۷ بر رفاه اقتصادی اثرگذار است.

در همین راستا نتایج حاصل از تخمین حاکی از ضریب تصحیح خطا منفی و معنادار است و بیانگر تعدیل انحراف رفاه اقتصادی به میزان ۸۱ درصد در هر سال توسط متغیرهای توضیحی الگو می‌باشد. در بلندمدت نیز نتایج از حیث علامت و معناداری در راستای نتایج کوتاه‌مدت است. تورم کل سبد کالاها و خدمات اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد. به نحوی که با کاهش یک درصدی در تورم کل سبد کالاها و خدمات، رفاه اقتصادی به اندازه ۰/۷۰ واحد افزایش می‌یابد. رابطه معکوس بین تورم و رفاه اقتصادی در این مطالعه با پژوهش ناصر بافقی و دهقان تفتی (۱۳۹۵) همراستاست. در مقایسه با سایر ضرایب اثرگذار بر رفاه، در بلندمدت، تورم تأثیر قابل توجه و بالایی بر رفاه اقتصادی دارد.

در رابطه با تأثیر تورم بر رفاه اقتصادی می‌توان گفت تورم، عاملی است که هزینه‌ها را افزایش و قدرت خرید را کم می‌کند. بدیهی است که می‌توان انتظار داشت که افزایش آن

۱. با توجه به اینکه تعداد وقفه‌ها زیاد است، برای پرهیز از طولانی شدن سطرهای جداول ۳ تا ۱۰، در کوتاه‌مدت برای متغیرهای شاخص ترکیبی رفاه، تورم، درآمد سرانه و رشد اقتصادی، نتایج آزمون والد که بیانگر مجموع ضرایب وقفه‌ها می‌باشد ذکر شده است.

منجر به کاهش رفاه شود. درآمد سرانه اثر مثبت بر رفاه دارد. به نحوی که با افزایش یک میلیون ریال در درآمد سرانه، رفاه اقتصادی به اندازه ۰/۶۴ واحد افزایش می‌یابد. این نتیجه هم‌راستا با نتایج مطالعه مهدی‌زاده راینی و همکاران (۱۴۰۱)، زروکی و همکاران (۱۳۹۷) و دنیرو و همکاران^۱ (۲۰۱۳) می‌باشد.

همانطور که انتظار می‌رفت ارتباط مستقیم بین درآمد سرانه و رفاه اقتصادی قابل توجیه است. چراکه ارتقای نیروی کار از حیث افزایش مخارج بهداشتی و عمرانی در کشورهای در حال توسعه نابرابری را کاهش داده و منجر به افزایش درآمد و رفاه جامعه می‌شود. رشد اقتصادی نیز با اثر مثبت بر رفاه اقتصادی همراه است. به طوری که با افزایش یک درصدی رشد اقتصادی، رفاه اقتصادی به میزان ۰/۳۳ واحد افزایش می‌یابد. این نتیجه مطابق با مطالعه اشنایدر و وینکلر (۲۰۱۰) و زوهیر و ایمن (۲۰۱۲) است. در باب توجیه نظری، رشد اقتصادی بالا و برخورداری از شرایط اقتصادی مناسب‌تر، می‌تواند فرصت‌های بیشتری را برای افزایش درآمدهای جامعه از طریق گسترش بازارها، فرصت‌ها و محرک‌های لازم برای افزایش درآمد همه گروه‌های کم درآمد جامعه ایجاد نماید. در این وضعیت تولیدکنندگان در پاسخ به فرصت‌های جدید ایجاد شده در بازارها، نیروی کار بیشتری را تقاضا می‌نمایند که این مسئله از طریق جذب نیروی کار مازاد و حتی افزایش دستمزدها می‌تواند نقش قابل توجهی در افزایش رفاه جامعه به همراه داشته باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Diener et al.

جدول ۷. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم کل سبد کالاها و خدمات

متغیرهای توضیحی			
سطح احتمال	آماره t	ضریب	
۰/۰۰۰	۳/۸۷	۰/۱۹	$IEWB_i$
۰/۰۰۰	- ۱۴/۹۴	- ۰/۵۸	Inf
۰/۰۰۰	۶/۷	۰/۵۲	$RGDPPC$
۰/۰۲۲	۲/۴۱	۰/۲۷	EG
جمله تصحیح خطا			
۰/۰۰۰	-۵/۰۶	- ۰/۸۱	
۰/۰۰۰	- ۱۱/۵۲	- ۰/۷۰	Inf
۰/۰۰۰	۱۰/۳۰	۰/۶۴	$RGDPPC$
۰/۰۳۷	۲/۱۸	۰/۳۳	EG
آزمون‌های تشخیصی			
۱	مقدار آماره	آزمون خودهمبستگی سریالی	
۰/۳۲۶	سطح احتمال		
۱/۸۵	مقدار آماره	آزمون ناهمسانی واریانس	
۰/۰۷۳	سطح احتمال		
۰/۰۵	مقدار آماره	آزمون نرمالیتی	
۰/۹۷۲	سطح احتمال		
آزمون کرانه‌ها			
سطح خطا	کرانه یک	کرانه دو	آماره آزمون
%۱	۴/۲۷	۵/۴۱	۵/۴۶
%۵	۳/۰۷	۴/۰۲	
%۱۰	۲/۶	۳/۴۲	

منبع: یافته‌های پژوهش

۲-۴. نتایج حاصل از برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه‌های کالایی در این برآوردها نیز به مانند برآورد قبلی جهت تعیین وقفه بهینه از معیار شوارتز - بیزین استفاده شده است. کمینه آماره شوارتز - بیزین در گروه‌های کالایی اول تا هفتم به ترتیب بیانگر وقفه بهینه ۵، ۴، ۵، ۳، ۳، ۳ می‌باشد. نتایج هر یک از برآوردهای هفتگانه (بر مبنای هفت گروه کالایی) در کوتاه‌مدت، بلندمدت به همراه جمله تصحیح خطا و آزمون‌های تشخیصی به ترتیب در جداول (۸) تا (۱۴) گزارش شده است.

الف) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه بهداشت و درمان
 نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه بهداشت و درمان در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم این گروه از کالاها با ضریب ۰/۲۱- اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد. به نحوی که افزایش یک درصدی در میزان تورم، ۰/۲۱ واحد از رفاه اقتصادی می‌کاهد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی (مطابق با آزمون والد) نیز مشابه با قبل به ترتیب با ضرایب ۰/۵۴ و ۰/۲۵ با اثری مثبت بر رفاه اقتصادی همراه است. ضریب تصحیح خطا منفی و معنادار بوده و بیانگر تعدیل انحراف رفاه اقتصادی به میزان ۸۴ درصد در هر سال توسط متغیرهای توضیحی است. نتایج بلندمدت و کوتاه‌مدت در یک راستا است و نشان می‌دهد که تورم گروه بهداشت و درمان با ضریب ۰/۲۵ اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد. به نحوی که با افزایش یک درصدی در تورم این گروه از کالاها، رفاه اقتصادی به میزان ۰/۲۵ واحد کاهش می‌یابد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز به ترتیب با ضریب ۰/۶۴ و ۰/۳۰ اثری مثبت بر رفاه اقتصادی دارد.

جدول ۸. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه بهداشت و درمان

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال
کوتاه‌مدت	$IEWB_i$	۰/۱۶	۰/۸۲	۰/۴۲۱
	$InfHealth$	-۰/۲۱	-۱/۹۳	۰/۰۶۳
	$RGDPPC$	۰/۵۴	۳/۹	۰/۰۰۰
	EG	۰/۲۵	۲/۵۴	۰/۰۱۶
جمله تصحیح خطا				
بلندمدت	$InfHealth$	-۰/۲۵	-۲/۳۱	۰/۰۲۸
	$RGDPPC$	۰/۶۴	۱۰/۳۰	۰/۰۰۰
	EG	۰/۳۰	۲/۰۲	۰/۰۵۲
آزمون‌های تشخیصی				
آزمون خودهمبستگی سریالی	مقدار آماره	۰/۰۶		
	سطح احتمال	۰/۸۰۳		
آزمون ناهمسانی واریانس	مقدار آماره	۰/۸۰		
	سطح احتمال	۰/۶۸۲		
آزمون نرمالیتی	مقدار آماره	۳/۹۴		
	سطح احتمال	۰/۱۳۸		

منبع: یافته‌های پژوهش

ب) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه پوشاک و کفش
 نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه پوشاک و کفش در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم گروه پوشاک و کفش نیز با ضریب ۰/۳ اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز مشابه با قبل به ترتیب با ضرایب ۰/۲۳ و ۰/۱۷ بطور مثبت بر رفاه اقتصادی اثرگذار است. ضریب جمله تصحیح خطا نیز بیانگر تعدیل سالانه انحراف رفاه اقتصادی به میزان ۴۳ درصد توسط متغیرهای توضیحی می‌باشد. در بلندمدت تورم گروه پوشاک و کفش با ضریب ۰/۷۱- بر رفاه اثرگذار است. بر این اساس افزایشی یک درصدی در تورم این گروه از کالاها، رفاه اقتصادی را به میزان ۰/۷۱ واحد کاهش می‌دهد. درآمد سرانه نیز با ضریب ۰/۵۳ و رشد اقتصادی با ضریب ۰/۴۱ با اثری مثبت بر رفاه اقتصادی همراه است.

جدول ۹. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه پوشاک و کفش

متغیرهای توضیحی	ضریب	آماره t	سطح احتمال
$IEWB_i$	۰/۵۷	۵	۰/۰۰۰
$InfClothing$	-۰/۳	-۲/۷۶	۰/۰۰۹
$RGDPPC$	۰/۲۳	۲/۶۱	۰/۰۱۳
EG	۰/۱۷	۲/۵۱	۰/۰۱۶
جمله تصحیح خطا			
$InfClothing$	-۰/۷۱	-۲/۶۰	۰/۰۱۳
$RGDPPC$	۰/۵۳	۰/۱۰	۰/۰۰۰
EG	۰/۴۱	۲/۲۷	۰/۰۳۰
آزمون‌های تشخیصی			
آزمون خودهمبستگی سریالی	مقدار آماره	۳/۱۹	
	سطح احتمال	۰/۹۹۵	
آزمون ناهمسانی واریانس	مقدار آماره	۰/۸۵	
	سطح احتمال	۰/۵۸۶	
آزمون نرمالیتی	مقدار آماره	۱/۰۳	
	سطح احتمال	۰/۵۹۵	

منبع: یافته‌های پژوهش

ج) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه اثاث، لوازم و خدمات در خانه نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه اثاث، لوازم و خدمات در خانه در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم این گروه از کالاها و خدمات با ضریب $0/48$ اثر منفی بر رفاه اقتصادی دارد. درآمد سرانه با ضریب $0/35$ و رشد اقتصادی با ضریب $0/52$ مشابه با قبل بطور مثبت بر رفاه اثرگذار است. با توجه به منفی و معنادار بودن ضریب جمله تصحیح خطا می‌توان گفت که در هر سال ۹ درصد از انحرافات رفاه اقتصادی توسط متغیرهای توضیحی تعدیل می‌شود. نتایج بلندمدت نیز در راستای نتایج کوتاه‌مدت بوده و نشان می‌دهد که تورم گروه اثاث، لوازم و خدمات در خانه با اثری منفی بر رفاه اقتصادی همراه است. بر این اساس افزایشی یک درصدی در تورم این گروه از کالاها و خدمات، رفاه اقتصادی را به میزان $0/92$ واحد کاهش می‌دهد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی مشابه با دوره کوتاه‌مدت و برآوردهای پیشین اثری مثبت دارند و به ترتیب با $0/66$ و $0/52$ بر رفاه اقتصادی اثرگذارند.

جدول ۱۰. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه اثاث، لوازم و خدمات در خانه

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال
کوتاه‌مدت	IWB_i	$0/48$	$4/20$	$0/000$
	$InfFurniture$	$-0/48$	$-5/44$	$0/000$
	$RGDPPC$	$0/35$	$3/46$	$0/001$
	EG	$0/27$	$2/02$	$0/051$
جمله تصحیح خطا				
بلندمدت	$InfFurniture$	$-0/92$	$-3/94$	$0/000$
	$RGDPPC$	$0/66$	$7/12$	$0/000$
	EG	$0/52$	$1/80$	$0/082$
آزمون‌های تشخیصی				
آزمون خودهمبستگی سریالی		مقدار آماره	$0/66$	
		سطح احتمال	$0/421$	
آزمون ناهمسانی واریانس		مقدار آماره	$1/54$	
		سطح احتمال	$0/157$	
آزمون نرمالیتی		مقدار آماره	$0/19$	
		سطح احتمال	$0/907$	

منبع: یافته‌های پژوهش

د) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم این گروه با ضریب $-۰/۳۸$ - اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی به ترتیب با ضرایب $۰/۵۸$ و $۰/۲۱$ مشابه با قبل بطور مثبت بر رفاه اثرگذار است. با توجه به منفی و معنادار بودن ضریب جمله تصحیح خطا می‌توان گفت که در هر سال ۸۲ درصد از انحرافات رفاه اقتصادی توسط متغیرهای توضیحی تعدیل می‌شود.

جدول ۱۱. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال
کوتاه‌مدت	<i>IEWB</i>	۰/۱۸	۱/۹۵	۰/۰۶۱
	<i>InfFood</i>	-۰/۳۸	-۳/۷۲	۰/۰۰۰
	<i>RGDPPC</i>	۰/۵۸	۶/۹	۰/۰۰۰
	<i>EG</i>	۰/۲۱	۱/۸۴	۰/۰۷۵
جمله تصحیح خطا				
بلندمدت	<i>InfFood</i>	-۰/۴۶	-۴/۳۳	۰/۰۰۰
	<i>RGDPPC</i>	۰/۷۰	۱۸/۸۶	۰/۰۰۰
	<i>EG</i>	۰/۲۵	۰/۱۵	۰/۰۹۷
	آزمون‌های تشخیصی			
آزمون خودهمبستگی سریالی	مقدار آماره	۱/۵		
	سطح احتمال	۰/۲۳۱		
آزمون ناهمسانی واریانس	مقدار آماره	۱/۱۳		
	سطح احتمال	۰/۳۷۷		
آزمون نرمالیتی	مقدار آماره	۰/۰۹		
	سطح احتمال	۰/۹۵۳		

منبع: یافته‌های پژوهش

در بلندمدت نیز متغیرهای تورم گروه خوراکی، آشامیدنی و دخانی و درآمد سرانه و رشد اقتصادی اثری مشابه با دوره کوتاه‌مدت دارند. به طوری که تورم این گروه با ضریب $۰/۴۶$ اثر منفی بر رفاه اقتصادی دارد. سهم هزینه‌های خوراکی از سبد هزینه خانوارها یکی

از مهم‌ترین مؤلفه‌های اندازه‌گیری رفاه اقتصادی دهک‌های مختلف هزینه‌ای به شمار می‌رود. به طوری که افزایش این سهم به معنای تخصیص هزینه بیشتر خانوار برای تأمین مهم‌ترین نیاز اساسی و مؤید کاهش سطح رفاه اقتصادی خانوارهاست. این نتیجه را می‌توان با نتایج مطالعه سجادی (۱۴۰۱) هم راستاست. درآمد سرانه و رشد اقتصادی با ضرایب ۰/۷۰ و ۰/۲۵ اثر مثبت بر رفاه دارند.

ه) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه تفریح، تحصیل، هتل و رستوران
 نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه تفریح، تحصیل، هتل و رستوران در کوتاه‌مدت گویای اثر منفی و معنادار تورم این گروه از کالاها بر رفاه اقتصادی است.

جدول ۱۲. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه تفریح، تحصیل، هتل و رستوران

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال	
کوتاه‌مدت	$IEWB_i$	۰/۵۵	۶/۲۵	۰/۰۰۰	
	$InfECERH$	-۰/۴	-۳/۱۱	۰/۰۰۳	
	$RGDPPC$	۰/۱۷	۲/۷۱	۰/۰۱۰	
	EG	۰/۲۰	۴/۸۵	۰/۰۰۰	
جمله تصحیح خطا					
بلندمدت	$InfECERH$	-۰/۹۱	-۴/۲۴	۰/۰۰۰	
	$RGDPPC$	۰/۳۹	۴/۶۸	۰/۰۰۰	
	EG	۰/۴۴	۳/۹۳	۰/۰۰۰	
آزمون‌های تشخیصی					
آزمون خودهمبستگی سریالی		مقدار آماره			۱/۲۷
		سطح احتمال			۰/۲۶۵
آزمون ناهمسانی واریانس		مقدار آماره			۱/۶۵
		سطح احتمال			۰/۱۳۵
آزمون نرمالیتی		مقدار آماره			۱/۴۴
		سطح احتمال			۰/۴۸۴

منبع: یافته‌های پژوهش

همچنین درآمد سرانه ۰/۱۷ و رشد اقتصادی با ضریب ۰/۲۰ اثری مثبت بر رفاه اقتصادی دارند. منفی بودن ضریب جمله تصحیح خطا بیانگر تعدیل انحراف رفاه اقتصادی به میزان ۴۴ درصد توسط متغیرهای توضیحی است. در بلندمدت تورم گروه تفریح، تحصیل، هتل و رستوران با ضریب ۰/۹۱ اثر منفی بر رفاه دارد. به نحوی که با افزایش یک درصدی در تورم این گروه از کالاها و خدمات، رفاه اقتصادی به میزان ۰/۹۱ واحد افزایش می‌یابد. رشد اقتصادی و درآمد سرانه همانند دوره کوتاه‌مدت اثری مثبت بر رفاه اقتصادی دارند.

و) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه حمل‌ونقل و ارتباطات
 نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه حمل‌ونقل و ارتباطات در کوتاه‌مدت گویای آن است که تورم گروه حمل‌ونقل و ارتباطات با ضریب ۰/۴۴- اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد.

جدول ۱۴. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه حمل و نقل و ارتباطات

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال
کوتاه‌مدت	$IEWB_i$	۰/۵۰	۶/۲۶	۰/۰۰۰
	$InfTransport$	-۰/۴۴	-۶/۰۹	۰/۰۰۰
	$RGDPPC$	۰/۲۶	۴/۸۵	۰/۰۰۰
	EG	۰/۲۴	۲/۰۴	۰/۰۴۷
جمله تصحیح خطا				
بلندمدت	$InfTransport$	-۰/۸۶	-۶/۸۰	۰/۰۰۰
	$RGDPPC$	۰/۵۲	۱۴/۲۰	۰/۰۰۰
	EG	۰/۴۷	۱/۷۰	۰/۰۹۷
	آزمون‌های تشخیصی			
آزمون خودهمبستگی سریالی		مقدار آماره	۰/۱۷	
		سطح احتمال	۰/۶۸۰	
آزمون ناهمسانی واریانس		مقدار آماره	۱/۴۱	
		سطح احتمال	۰/۲۲۰	
آزمون نرمالیتی		مقدار آماره	۰/۶۰	
		سطح احتمال	۰/۷۴۱	

منبع: یافته‌های پژوهش

درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز به ترتیب با ضرایب ۰/۲۶ و ۰/۲۴ با اثر مثبت بر رفاه اقتصادی همراه است. ضریب جمله تصحیح خطا منفی بوده و نشان می‌دهد که در هر دوره ۵۰ درصد از انحراف رفاه اقتصادی توسط متغیرهای توضیحی تعدیل می‌گردد. نتایج بلندمدت نیز همسو با نتایج کوتاه مدت بوده است. تورم حمل و نقل و ارتباطات اثر منفی رفاه اقتصادی دارد. به نحوی که با افزایش یک درصدی در نرخ تورم گروه کالایی مورد نظر، رفاه اقتصادی به میزان ۰/۸۶ واحد کاهش می‌یابد. در مقابل درآمد سرانه و رشد اقتصادی با ضرایب ۰/۵۲ و ۰/۴۷ اثری مثبت بر رفاه دارند.

ی) برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه مسکن، سوخت و روشنایی
 نتایج برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه مسکن، سوخت و روشنایی در کوتاه‌مدت گویای آن است که نرخ تورم در این گروه همانند سایر گروه‌های کالایی اثری منفی بر رفاه اقتصادی دارد.

جدول ۱۵. برآورد الگوی پژوهش بر مبنای تورم گروه مسکن، سوخت و روشنایی

متغیرهای توضیحی		ضریب	آماره t	سطح احتمال
کوتاه‌مدت	$IEWB_i$	۰/۱۲	۲/۶۲	۰/۰۱۳
	$InfHousing$	-۱/۱۴	-۴/۰۴	۰/۰۰۰
	$RGDPPC$	۰/۳۴	۲/۷۵	۰/۰۱
	EG	۰/۲۴	۲/۱۰	۰/۰۴۳
جمله تصحیح خطا				
بلندمدت	$InfHousing$	-۱/۲۹	-۵/۶۷	۰/۰۰۰
	$RGDPPC$	۰/۳۸	۴/۶۵	۰/۰۰۰
	EG	۰/۲۸	۲/۲۰	۰/۰۳۴
آزمون‌های تشخیصی				
آزمون خودهمبستگی سریالی		مقدار آماره	۰/۰۰۲	
		سطح احتمال	۰/۹۶۳	
آزمون ناهمسانی واریانس		مقدار آماره	۰/۷۷	
		سطح احتمال	۰/۶۷۶	
آزمون نرمالیتی		مقدار آماره	۱/۶۰	
		سطح احتمال	۰/۴۴۹	

منبع: یافته‌های پژوهش

درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز در کوتاه‌مدت با اثری مثبت بر رفاه همراه است. ضریب جمله تصحیح خطا نشان می‌دهد که ۸۸ درصد از انحراف رفاه اقتصادی توسط متغیرهای توضیحی تعدیل می‌شود. نتایج بلندمدت نیز همسو با نتایج کوتاه مدت است. به نحوی که تورم یک درصدی در گروه مسکن، سوخت و روشنایی منجر به کاهش ۰/۲۹ واحدی رفاه اقتصادی می‌گردد. درآمد سرانه و رشد اقتصادی با ضرایب ۰/۳۸ و ۰/۲۸ بطور مثبت بر رفاه اقتصادی دارند.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در بُعد مادی رفاه، مردم باید از یک زندگی متعادل که دربرگیرنده اشتغال و درآمد مکفی است، برخوردار باشند. به عبارت دیگر آحاد مردم توانایی استفاده از حداقل کالاهای خوراکی و غیر خوراکی معمول در جامعه خود را داشته و دارای یک رفاه مادی نسبی در جامعه باشند. در کشور ما بنا بر گزارش‌های مختلف اقتصادی در بیشتر نمونه - های آماری، مردم بامعضل تورم و عدم تثبیت قدرت خرید حقیقی آنها در جامعه روبرو هستند و طبیعی است این امر در وضعیت مصرف خانوارها و کاهش رفاه مادی آنها مؤثر بوده است.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه مستقیمی بین مصرف مردم در جامعه با رفاه اقتصادی آنها وجود دارد، به طوری که رفاه اقتصادی افراد بستگی به نوع مصرف کالاهای مختلف و میزان مصرف این کالاها دارد. با توجه به ضرورت تبیین تاثیر تورم بر رفاه اقتصادی در ایران، در پژوهش حاضر تلاش شد تا اثر تورم کل کالاها و خدمات و تورم گروه‌های مختلف کالایی بر رفاه اقتصادی تحلیل شود. بدین منظور ضمن محاسبه رفاه اقتصادی با شاخص ترکیبی رفاه در دوره ۱۳۵۱ - ۱۴۰۰، الگوی پژوهش با رهیافت خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی برآورد شد. محاسبات شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی نشان می‌دهد که در دوره مورد بررسی، رفاه اقتصادی ایران از روندی نوسانی برخوردار است به نحوی که پس از طی روندی افزایشی، از سال ۱۳۵۴ تا پایان جنگ روندی کاهش را تجربه نموده است و پس از جنگ مجدد افزایش یافته ولی در دوره پسابرجام مجدد کاهش یافته است.

در مجموع حداکثر میزان شاخص رفاه با مقدار ۶۹/۶ متعلق به سال ۱۳۵۴ و کمترین میزان شاخص رفاه با مقدار ۱۶/۱ متعلق به سال ۱۳۶۹ است. نتایج حاصل از برآورد الگو در ۸ برآورد مختلف حاکی از وجود اثر منفی تورم (کل و سبد کالاها) بر رفاه اقتصادی است. جهت تبیین و مقایسه‌ای بهتر، ضرایب بلندمدت تورم کل کالاها و خدمات و تورم گروه‌هایی کالایی در جدول (۱۵) گزارش شده است.

بر این مبنا نتایج مقایسه‌ای در بلندمدت حاکی از چهار نکته اساسی است: نخست، تورم کل کالاها و خدمات و تورم گروه‌های مختلف کالایی تاثیر نامطلوبی بر رفاه دارد. دوم، در بین ۷ گروه کالایی، تورم گروه مسکن، سوخت و روشنایی، بیشترین اثر نامطلوب را بر رفاه اقتصادی داشته است. سوم، با توجه به اینکه سهم و وزن گروه خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در سبد مصرفی خانوارها نسبت به سایر گروه‌ها بزرگتر است، ولی اندازه اثرگذاری تورم این گروه از کالاها بر رفاه در رتبه چهارم قرار دارد و در آخر، افزایش در تورم گروه بهداشت و درمان کمترین اثر نامطلوب را بر رفاه اقتصادی به خود اختصاص داده است. همچنین درآمد سرانه و رشد اقتصادی نیز مطابق با انتظار اثری مطلوب بر رفاه دارند.

جدول ۱۵. ضرایب بلندمدت تورم کل کالاها و خدمات و تورم گروه‌های مختلف کالایی

تورم (درصد)							
مسکن، سوخت و روشنایی	حمل و نقل و ارتباطات	تفریح، تحصیل، هتل و رستوران	خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات	اثاث، لوازم و خدمات در خانه	پوشاک و کفش	بهداشت و درمان	کل سبد
-۱/۲۹	-۰/۸۶	-۰/۹۱	-۰/۴۶	-۰/۹۲	-۰/۷۰	-۰/۲۵	-۰/۷۱
							ضریب

منبع: یافته‌های پژوهش

مطابق با یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که دولت جهت بهبود رفاه اقتصادی، راهکارهایی نظیر انضباط پولی و ممانعت از افزایش غیرمنطقی متغیرهای پولی متناسب با

هدف گذاری تورمی، برنامه ریزی در راستای کاهش مستمر کسری بودجه دولت، کاهش بدهی بخش های دولتی به بانک مرکزی، افزایش استقلال بانک مرکزی و کاهش سلطه مالی دولت بر بانک مرکزی و پایداری دولت به انضباط مالی را جهت کنترل تورم کل در پیش گیرد. از طرفی با توجه به اینکه در تورم گروه کالاها سهم تورم گروه مسکن بیشترین تاثیر نامطلوب را بر رفاه اقتصادی دارد با اقداماتی نظیر عرضه متناسب با نیاز بازار مسکن در زمینه کنترل بازار این کالای اساسی فراهم می شود تا با کنترل تورم این بخش از تاثیر نامطلوب آن بر رفاه کاسته شود.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

سپاسگزاری

از پیشنهادهای و توصیه های شایسته داوران محترم نشریه پژوهشنامه اقتصادی که در جهت اصلاح مقاله بیان نمودند، سپاسگزاری می شود.

ORCID

Shahryar Zaroki

 <http://orcid.org/0000-0002-7078-4547>

Sahar Nasrnejad Nesheli

 <http://orcid.org/0000-0002-3768-5950>

Niloufar Gorgani Firoozjah

 <https://orcid.org/0009-0004-1124-8623>

منابع

- احمدزاده، خالد و نصری، شعله (۱۴۰۰). بررسی زیان رفاهی تورم کالایی در برنامه چهارم و پنجم توسعه برای استان های منتخب ایران. *اقتصاد مقداری*، ۱۸(۳): ۹۹-۱۳۴.
- آرمان مهر، محمدرضا و فرهنگ منش، آسیه (۱۳۹۵). بررسی اثر تغییرات قیمت بر رفاه خانوارهای شهری به تفکیک دهک های درآمدی و گروه های کالایی. *مدلسازی اقتصادی*، شماره ۳: ۴۹-۷۴.
- بختیاری، صادق، رنجبر، همایون و قربانی، سمیه (۱۳۹۱). شاخص ترکیبی رفاه اقتصادی و اندازه گیری آن برای منتخبی از کشورهای در حال توسعه. *پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی*، ۱(۹): ۴۱-۵۸.

- پرهیزکاری، ابوذر، مظفری، محمدمهدی و پرهیزکاری، رویا (۱۳۹۳). بررسی وضعیت توزیع درآمد و تأثیر آن بر رفاه اجتماعی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی منطقه الموت). *راهبردهای توسعه روستایی*، ۱(۴)، ۹۱-۱۰۸.
- جعفری صمیمی، احمد، زروکی، شهریار و ساداتی امیری، سیده رقیه (۱۳۹۷). تحلیل رفاه اقتصادی با تأکید بر جهانی شدن. *مدلسازی اقتصادی*، ۱۲(۴): ۱-۲۳.
- حسینی، محمدرضا و جعفری صمیمی، احمد (۱۳۸۹). برآورد و ارزیابی روند رفاه اقتصادی ایران با استفاده از شاخص ترکیبی CIEWB. *پژوهش‌های اقتصاد ایران*، ۱۴(۴۲): ۱۰۱-۱۲۲.
- حکمتی فرید، صمد، فیضی، سلیمان و سعادت، نفیسه (۱۳۹۵). تأثیر افزایش قیمت گروه‌های مختلف کالاهایی بر رفاه خانوارهای روستایی کشور بر مبنای سیستم مخارج خطی. *مدلسازی اقتصادی*، ۱۰(۱): ۸۹-۱۰۶.
- خسروی‌نژاد، علی اکبر (۱۳۸۸). اندازه‌گیری اثرات رفاهی حذف یارانه کالاهای اساسی بر خانوارهای شهری ایران. *پژوهشنامه بازرگانی*، شماره ۵۰: ۱-۳۱.
- دیزجی، منیره (۱۴۰۰). تحلیل رفاه اجتماعی در ایران با تأکید بر توسعه انسانی از منظر جامعه شناسی اقتصادی. *مطالعات جامعه شناسی*، ۱۳(۵۱): ۴۹-۶۶.
- زروکی، شهریار، تقی‌نژاد عمران، وحید و محمودی عالمی، عالیه (۱۴۰۱). تحلیل اثر دوگانه تورم بر نابرابری درآمد در ایران: با تأکید بر سبد کل و گروه‌های کالایی. *برنامه‌ریزی بودجه*، ۲۷(۱): ۹۵-۱۲۵.
- زروکی، شهریار، توسلی‌نیا، علی، نصرنژاد نشلی، سحر و خلیلی، زهرا (۱۴۰۱). تحلیل نقش اقتصاد زیرزمینی در رفاه اقتصادی. *مطالعات اقتصاد بخش عمومی*، ۱(۲): ۱۴۱-۱۶۲.
- سجادی، معصومه سادات (۱۴۰۱). وضعیت رفاه اقتصادی در طی سال‌های اخیر. *ماهنامه علمی امنیت اقتصادی*، سال دهم، شماره ۱۱: ۳۷-۵۰.
- شهیکی تاش، محمدنبی، مولایی، صابر و دینارزهی، خدیجه (۱۳۹۲). بررسی ارتباط رشد اقتصادی و ضریب رفاه اجتماعی در ایران بر اساس رهیافت بی‌زین. *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۴(۱۶): ۴۱-۵۲.
- صابرماهانی، مینا، زینل‌زاده، رضا، جلالی‌اسفندآبادی، عبدالمجید و زاینده‌رودی، محسن (۱۴۰۱). بررسی تکانه‌های بخش‌های واقعی اقتصاد بر شاخص رفاه اقتصادی در ایران. *رفاه اجتماعی*، ۲۲(۸۷): ۱۰۵-۱۴۸.
- صادقی، حسین، عصار، عباس و مسائلی، ارشک (۱۳۸۹). رویکردی نو به برآورد شاخص رفاه در ایران با استفاده از منطق فازی طی سالهای ۱۳۵۳-۱۳۸۵. *پژوهش‌های اقتصادی*، ۱۰(۳): ۱۴۳-۱۶۶.
- صامتی، مجید و ایزدی، سعیده (۱۳۹۳). اثر هزینه‌های رفاهی تورم بر دهک‌های هزینه‌ای مختلف خانوارهای شهری استان اصفهان. *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، ۱۹(۵۹): ۱۱۷-۱۵۲.

- مولایی، محمد و مرادی، حسین (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه ترکیب کالاهای مصرفی خانوارهای شهری ایران طی سالهای ۱۳۵۱ - ۸۴ رفاه/اجتماعی، ۱۰(۳): ۱۱۳ - ۱۲۷.
- مهرآرا، محسن و حسنی پارسا، الناز (۱۳۹۹). بررسی تأثیر افزایش قیمت مواد غذایی بر رفاه خانوارهای شهری در ایران. *مجلس و راهبرد*، ۲۷(۱۰۴): ۳۲۳ - ۳۴۹.
- مؤتمنی، مانی، زروکی، شهریار و محمدیان، درسا (۱۴۰۲). نقش نامتقارن نابرابر درآمد و تورم بر رفاه اقتصادی در ایران. *تحقیقات اقتصادی*، ۵۸(۲)، ۲۸۱ - ۳۱۳.
- مؤتمنی، مانی، زروکی، شهریار و یوسفی بارفروشی، آرمان (۱۴۰۲). سنجش واکنش شاخص رفاه سالانه به تورم ماهانه در ایران: کاربردی از الگوی ترکیبی داده‌هایی با فرکانس متفاوت. *برنامه‌ریزی و بودجه*، ۲۸(۱): ۳۱ - ۵۲.
- ناصرباقعی، مهدیه و دهقان تفتی، محمدعلی (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی تأثیر تورم بر رفاه اقتصادی برخی از کشورهای عضو اوپک. همایش پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران، تهران، مؤسسه پژوهشی مدیریت مدیر، دانشگاه تهران،
<https://civilica.com/doc/492531>

References

- Ahmadzadeh, K., & Nasri, S. (2021). Investigating the Welfare Losses of Commodity Inflation in the Fourth and Fifth Development Plans for Selected Provinces of Iran. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 18(3), 99 - 134. doi: 10.22055/jqe.2019.29026.2059. [In Persian]
- Arman Mehr, M.R., & Farahmandmanesh, A. (2016). Investigating the effect of price changes on the welfare of urban households by income deciles and commodity groups. *The Journal of Economic Modeling*, (3), 49 - 74. [In Persian]
- Bakhtiari, S., Ranjbar, H., & Ghorbani, S. (2013). Composite Index of Economic Wellbeing and its Measurement for Selected Developing Countries. *Economic Growth and Development Research*, 3(9), 58 - 41. [In Persian].
- Goestjahjanti, F. S., & Suryanto, T. (2022). Analysis of Economic Sustainability from Government Spending on The Inflation Rate in Indonesia: Effect from Interest Rate and Money Circulation. *Calitatea*, 23(191), 203 - 210.
- Hekmati Farid, S., Feyzi, S., & Saadat, N. (2016). The effect of Increasing the Price of different Commodity groups on the Welfare of Rural Households in the Country based on the Linear Expenditure system. *The Journal of Economic Modeling*, (1), 89 - 106. [In Persian]
- Hosseini, M. R., & Jafari Samimi, A. (2010). Economic Welfare in Iran: An application of Composite Index of Economic Well - Being (CIEWB). *Iranian Journal of Economic Research*, 14(42), 101 - 122. [In Persian]

- Ilmas, N., Amelia, M., & Risandi, R. (2022). Analysis of the Effect of Inflation and Exchange Rate on Exports in 5 - Year Asian Countries (Years 2010–2020). *Journal Ekonomi Trisakti*, 2(1), 121 - 132.
- Jafari - samimi, A., Zaroki, Sh., & Amiri, S.R. (2018). Economic Welfare Analysis with an Emphasis on Aspects of Globalization. *Quarterly Journal of Economic Modeling*. 12(4), 1 - 23. [In Persian]
- Jiang, J. H., Puzzello, D., & Zhang, C. (2023). Inflation, Output, and Welfare in the Laboratory. *European Economic Review*, Vol. 152©.
- Little, Ian M. D. (2003). *Economics and Politics*, First edition, Oxford University Press, London.
- McGregor, J. (2007). Wellbeing and International Development: Promises and Pitfalls. *Conference on Wellbeing and International Development*, University of Bath.
- aaaaaa aa &&& &rdiH H(0000). TSS Syyy ff Iriii uu uuuuu uuu uwoolss« Consumption. *Social Welfare Quarterly*. 10(37), 113 - 127. [In Persian]
- Narayan, P.K., Narayan, S., & Smyth, R. (2009). Understanding the Inflation - Output Nexus for China. *China Economic Review*, 82 - 90.
- Nasser Bafghi, M., & Dehghan Tafti, M. A. (2015). Comparative Comparison of the Effect of Inflation on the Economic Well - Being of Some OPEC Member Countries. *Conference on Management and Human Sciences in Iran*, Tehran. [In Persian].
- Olusola, B. E., Chimezie, M. E., Shuuya, S. M., & Addeh, G. Y. A. (2022). The Impact of Inflation Rate on Private Consumption Expenditure and Economic Growth Evidence from Ghana. *Open Journal of Business and Management*. 10(4). 1601 - 1646.
- Osberg, L., & Sharpe, A. (2002). An Index of Economic Well-Being for Selected OECD Countries. *Review of Income and Wealth*, 48(3): 291 - 316.
- Osberg, L., & Sharpe, A. (2009). International Comparisons of Trends in Economic Well - Being. *Social Indicators Research*, 58(1 - 3): 349 - 382.
- Panich, M. (2007). Does Europe Need Liberal Reforms?. *Cambridge Journal of Economics*, 31: 145–169.
- Pigou, A. C. (1950). *The Economics of Welfare*. Fourth edition, McMillan, London.
- Sabermahani, M., Zeinaladeh, R., Jalae Sfantabadi S. A., & Zavanderoodv. M. (2023). Investigating the Shocks of Real Sectors of the Economy on the Welfare Index in the Iranian Economy. *Social Welfare Quarterly*, 22 (87), 105 - 148. [In Persian]
- Sadeghi, H., Assari, A., & Masaeli, A. (2011). Introducing a New Approach to Estimate Welfare Index in Iran: Using Fuzzy Logic Approach. *The Economic Research Quarterly*, 10 (4), 143 - 166. [In Persian]
- Sameti, M., & Izadi, S. (2014). Welfare Costs of Inflation on Different Income Deciles of Isfahan Urban Households. *Iranian Journal of Economic Research*, 19(59), 117 - 152. [In Persian]
- Schneider, M. T. & Winkler, R. (2010). Growth and Welfare under Endogenous Lifetime. *CER - ETH Economics Working Paper Series*, 110 - 137.

- Sharpe, A. (1999). A Survey of Indicators of Economic and Social Well-being, paper prepared for Canadian Policy Research Networks, Centre for the Study of Living Standards.
- Siame - Namini, S., & Hudson, D. (2019). Inflation and Income Inequality in Developed and Developing Countries. *Journal of Economic Studies*, 46(3), 611 - 632. <https://doi.org/10.1108/JES-02-2018-0045>
- Tefera, N., Demeke, M. & Rashid, S. (2012). Welfare Impacts of Rising Food Prices in Rural Ethiopia: A Quadratic Almost Ideal Demand System Approach. International Association of Agricultural Economists (IAAE) Triennial Conference, Brazil.
- Zaroki, S., Taghinejad Omran, V., & Mahmoodi Alami, A. (2022). The Dual Effect of Inflation on Income Inequality in Iran - Emphasizing the Total Basket and Commodity Groups. *Journal of Planning and Budgeting*, (1)27, 95 - 125. [In Persian]
- Zaroki, Sh.; Tavassoli nia, A., Nasrnejad nesheli, S., & Khalili, Z. (2022). Analysis of the Role of Underground Economy in Economic Welfare. *Public Sector Economics Studies*, 1 (2), 141 - 162. [In Persian]
- Zouhair, A., & Imen, M. (2012). Economic Growth and Income Inequality: Empirical Evidence from North African Countries, *Asian Economic and Financial Review*, 2(1), 142 - 154.

استاد به این مقاله: زروکی، شهریار، نصرنژاد نشلی، سحر و گرگانی فیروزجاه، نیلوفر. (۱۴۰۲). بررسی نقش تورم گروه های مختلف کالایی بر رفاه اقتصادی ایران. پژوهشنامه اقتصادی. ۲۳(۸۸). ۱۵۸-۲۰۲.

Journal of Economic Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.